

مجتهد زاده: معرفی شاخص‌های زن

اسلامی، نیاز به جریان‌سازی فرهنگی دارد

رئیس سازمان نشر آثار و ارزش های مشارکت زنان در دفاع مقدس گفت: معرفی شاخص‌های زن اسلامی، نیاز به جریان‌سازی فرهنگی دارد. به گزارش خبرگزاری صدا و سیما، خاتم مجتهدزاده در دومین همایش اسوه های صبر و مقاومت در تالار قلم کتابخانه ملی به برگزاری نخستین جشنواره در سال گذشته اشاره کرد و افزود: اهدافی همچون تجلیل از بانوان حماسه ساز، همسران شهدا، جانبازان، آزادگان و ایثارگران، مادران شهدا که به تعبیر مقام معظم رهبری در قله‌های رفیع به عنوان اسوه‌های صبر و مقاومت چون کوه ایستاده اند، تبیین نقش مادرانه همسران ایثارگران در تأسی به الگوی صبر فاطمی و زینبی برای تربیت فرزندان بوده است. رئیس جشنواره اسوه های صبر و مقاومت افزود: جریان سازی فرهنگی برای معرفی شاخصه‌های زن اسلامی و استیفای حقوق فرهنگی، اجتماعی، سیاسی ویژه همسران شهدا و ایثارگران، ترویج فرهنگ مقاومت و شهادت و کام نهادن در بعد اصلی تمدن اسلامی از طریق ارائه سبک زندگی اسلامی

مجتهدزاده گفت: تحقق این اهداف جز با حضور و حمایت و از دیگر اهداف این جشنواره است.
طریق‌نمایی مصادیق بارز حماسه سازی ممکن نیست، این اقدام فرهنگی به صورت همزمان در همه استان‌های کشور برگزار می‌شود.
مجتهدزاده به فعالیت‌های این سازمان اشاره کرد و گفت: یک سال و نیم از فعالیت سازمان حفظ آثار و مشارکت زنان در دفاع مقدس می‌گذرد که تدوین رنوس راهبردی و نقشه عمل خوش، چاپ کتب تخصصی زنان، برنامه‌های آموزشی، انسجام واحدهای استانی و طرح جامع فرهنگی در حوزه زنان در دفاع مقدس از جمله فعالیت هایی است که تاکنون انجام گرفته است.
مریم مجتهدزاده همرس جاویدالآثر سیدمحسن موسوی دیپلمات ربوده شده به وسیله رژیم صهیونیستی و رئیس سازمان حفظ آثار و ارزش‌های مشارکت زنان در دفاع مقدس است.
خاطر‌نشان می‌سازد در این مراسم از کتاب و موسیقی زنان و دفاع مقدس رونمایی شد.

دومین جشنواره اسوه‌های صبر و مقاومت با حضور حجت الاسلام تقوی رئیس شورای سیاست گذاری ائمه جماعات، سردار جزایری معاون امور بسیج و فرهنگ دفاعی نیروهای مسلح ، امیرسرتیپ نامی جانشین رئیس بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس، مریم مجتهدزاده رئیس سازمان نشر آثار و مشارکت زنان در دفاع مقدس، شهیندخت مولاوردی معاون رئیس جمهور در امور زنان و خانواده، صالحی امیری رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی، سردار قربانی رئیس سازمان موزه انقلاب و دفاع مقدس، خاتم کاهه مشاور رئیس بنیاد شهید در امور زنان، خاتم مومن همسر فرمانده نیروی دریایی، ابوشریف نماینده جنبش حماس در ایران و جمعی از همسران فرماندهان سپاه و ارتش و زنان فرهیخته و خانواده شهدا و ایثارگران برگزار شد.

شرکت ۳۰ کشور در مسابقه بین‌المللی کاریکاتور داعش

مسابقه بین‌المللی کارتون و کاریکاتور داعش که توسط انجمن هنرهای تجسمی انقلاب و دفاع مقدس آغاز شده است، با استقبال هنرمندان ۳۰ کشور روبرو شد.

به گزارش خبرنگار ما، تاکنون هنرمندان کاریکاتوریست ۳۰ کشور از جمله کشورهای الجزایر، استرالیا، آرزانتین، آذربایجان، بلژیک، برزیل، چین، کلمبیا، کویتا، فرانسه، مصر، آلمان، هند، اندونزی، ایتالیا، یونان، مونتنگرو، مراکش، نیجریه، پرو، صربستان، ازبکستان، زامبیا، مقدونیه، ترکیه، انگلستان، سوریه، امارات و جمهوری اسلامی ایران آثار خود را به دبیرخانه این مسابقه ارسال نموده‌اند.

مراسم بزرگداشت روز ملی

عطار با حضور اندیشمندان و محققان این حوزه دیروز در نیشابور ادامه یافت.

این مراسم از دوشنبه شب با برگزاری شب شعر عطار با حضور شاعران مطرح ملی، استانی و شهرستانی همچون عبدالجبار کاکایی، سهیل محمودی، محمدرضا عبدالملکیان، اسماعیل امینی، محمد سلمانی، هادی منوری، جواد گنجعلی و مجید نظافت در باغ مصفاى عطار نیشابور آغاز شد.

اجرای موسیقی گروه سروشان به سرپرستی ارش کامور و خوانندگی وحید تاج از دیگر برنامه های این شب شعر بود.

ایسن گروه قطعاتی به صورت مرکب خوانی و مرکب نوازی در آواز اصفهان، دشتی و نوا را روی اشعاری از عطار نیشابوری اجرا کرد.

همایش بزرگداشت روز عطار نیز صبح دیروز با قرائت پیام وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و با حضور

به مناسبت شصتمین سالروز تولد پروفسور صفر عبدالله، استاد زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه آبلایخان‌قراقتان،همایش‌بین‌المللی «ایران‌شناسی و مسائل مربوط به زبان و ادب فارسی» در روزهای چهارشنبه و پنجشنبه، نوزدهم و بیستم فروردین‌ماه ۱۳۹۴، با حضور استادان و نمایندگان از کشورهای مختلف برگزار شد.

پروفسور الی ایوانویچ کولسبئیکف، موزخ و ایران‌شناس

و عضو پیوسته فرهنگستان علوم روسیه، پروفوسر رستم شکوری، استاد دانشگاه لومونوسف مسکو، الکساندر فادریافف، پژوهشگر ارشد فرهنگستان علوم روسیه، دکتر خورشید دوران‌دخت، پژوهشگر و مترجم ادبیات فارسی به روسی از

روسیه، پروفوسر عبدالنبی ستارزاده، استاد دانشگاه ملی تاجیکستان، دکتر میرزا ملا احمد، عضو وابسته فرهنگستان علوم تاجیکستان، دکتر

اندیشمندان،محققان،علم‌آدب‌وعرفان و استادانی همچون دکترمحمدرضا حاج بابایی استاد دانشگاه علامه طباطبائی تهران، دکتر شهین قاسمی استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز،دکتر محمد تقوی استاد دانشگاه فردوسی مشهد، دکتر حمیدرضا حافظیان استاد دانشگاه فرهنگیان و دیگر استادان در فرهنگسرای سیمرغ نیشابور برگزار شد.

در ادامه این مراسم مقبره عطار

نیشابوری عصر دیروز گلباران شد.

معرفی عطار نیشابوری تقویت خودباوری ایرانی اسلامی است
نیشابور-خبرنگاراطلاعات:وزیر فرهنگ و ارشاداسلامی گفت:معرفی عطار نیشابوری به جامعه اسلامی و به ویژه نسل جوان گامی اساسی در راه تقویت هویت و خودباوری ایرانی اسلامی است.

دکتر علی جنتی در پیام خود بمناسبت ۲۵ فروردین در مراسم روز ملی بزرگداشت شاعر و عارف نامی، عطار نیشابوری، افزود: بزرگداشت

به مناسبت شصتمین سالروز تولد پروفسور صفر عبدالله، استاد زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه آبلایخان‌قراقتان،همایش‌بین‌المللی «ایران‌شناسی و مسائل مربوط به زبان و ادب فارسی» در روزهای چهارشنبه و پنجشنبه، نوزدهم و بیستم فروردین‌ماه ۱۳۹۴، با حضور استادان و نمایندگان از کشورهای مختلف برگزار شد.

پروفسور الی ایوانویچ کولسبئیکف، موزخ و ایران‌شناس و عضو پیوسته فرهنگستان علوم روسیه، پروفوسر رستم شکوری، استاد دانشگاه لومونوسف مسکو، الکساندر فادریافف، پژوهشگر ارشد فرهنگستان علوم روسیه، دکتر خورشید دوران‌دخت، پژوهشگر و مترجم ادبیات فارسی به روسی از روسیه، پروفوسر عبدالنبی ستارزاده، استاد دانشگاه ملی تاجیکستان، دکتر میرزا ملا احمد، عضو وابسته فرهنگستان علوم تاجیکستان، دکتر

مجموعه نشست‌های تحلیل وبررسی فیلم‌های

کوتاه ساخته شده در کارگاه های بین‌المللی عباس کیارستمی در کشورهای اسپانیا و کلمبیا، در بخش جانبی سی و سومین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر برگزار می‌شود.

به گزارش ارتباطات و اطلاع‌رسانی سی و سومین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر، ۲۹ فیلم کوتاه ساخته شده توسط هنرجوان کارگاه‌های عباس کیارستمی در دو کشور اسپانیا و کلمبیا در بخش جانبی جشنواره برگزاری بخش بین‌الملل جشنواره فیلم فجر بررسی می‌شوند.

در این راستا و با همکاری محمودرضا نانی که در این دو کارگاه به همراه عباس کیارستمی حضور

اخبار داخلی

مراسم بزرگداشت روز ملی عطار در نیشابور برگزار شد

عطار راهی برای تعمیق همدلی، هم‌زبانی ملی، همبستگی، همگرایی منطقه در راستای رشد و اعتلای دیپلماسی جمهوری اسلامی ایران است.

وی معتقد است: در جغرافیای علم، فرهنگ، ادب، هنر، معرفت ایران اسلامی و جهان نام بلند نیشابور همچون نگینی فیروزه‌ای می‌درخشد.

سخن‌شان جهانگیر شده است.

جنتی ادامه داد: شیخ فریدالدین محمد عطار نیشابور یکی از این شخصیت‌های بی‌بدیل و نام‌آور است

که عطر سخن نغز و پرمغزش مشام جان عاشقان و دلدادگان درگاه ربوبی را در سراسر جهان آکنده و نوازش داده است.وی عنوان کرد: عطار عارف

مکان جادگانه و در سه گروه مجزا شامل ترجمه، فلسفه و تاریخ ایران، و زبان و ادبیات فارسی ارائه شد. در جلسه افتتاحیه این همایش دکتر سلیمه کتن‌پای‌اوا، ضمن خیرمقدم نظری و یزگی‌های آثار علمی صفر عبدالله در زمینه‌های ادبیات‌شناسی» و دکتر مهدی نوریان، در موضوع «نقش فرهنگ‌سازی و خدمات وی قدر‌دانی کرد.

پس از آن دکتر اصغر دایه، در موضوع «فردوسی و حکمت ایرانی»، دکتر آلی کولونیسکف در موضوع «مسیحیان در جهان ایرانی»، دکتر بولاد

اخبار داخلی

اپرت «رودابه» روی صحنه می‌رود

اپرت “رودابه” که برداشتی آزاد از شاهنامه فردوسی است سوم تا نهم اردیبهشت در تالار رودکی اجرا می‌شود. نشست خبری اپرت “رودابه” صبح دیروز با حضور شقایق باقری بازیگر و سرپرست گروه، سعید میرزایی کارگردان، محمد کیا خسروی نویسنده،موسیقی‌متن، حمید خسروییکی مدیر اجرایی و بابا محمد محمدیان اسپانسر در تالار وحدت برگزار شد.

در ابتدای نشست حمید خسرو بیگی مدیر اجرایی این برنامه گفت: این کار یک اجرای کاملاً ایرانی است که روی متونی از شاهنامه فردوسی با همان اشعار آهنگسازی شده است، یکی از مسائل مطرح شده در این‌برنامه قیمت‌های بلیت بود که صرف هزینه‌های بالا برای لباس، دکور و … سبب شد که قیمت بلیت کمی بالا برود. با این حال ما سعی کردیم شرایط را مهار کنیم.

شقایق باقری بازیگر و سرپرست گروه نیز درباره این اجرا گفت: تفاوت اپرا با اپرت در مدت زمان آن و بازیگران آن است. اپرت کامل دیالوگ‌محور است، اما در اپرا کلام آهنگین محور قصه قرار می‌گیرد.

او افزود: این کار از خرداد ماه سال گذشته کلید خورده و ۴ماه تمام تمرین داشتیم. اپرت “رودابه” برداشتی آزاد از شاهنامه فردوسی در بخش منوچهر است و داستان‌های بعد از آن با موسیقی کلاسیک که ساخته محمد کیا خسروی است قرار می‌گیرد. تمام این موسیقی‌ها با پیانو و فلوت انجام می‌شود.

شقایق باقری بازیگر و سرپرست گروه وکل دیگر همراه با بازیگر زن می‌خوانند. مسا در این اجرا به هیچ وجه تکخوان زن نداریم و با قوانین پیش رفته‌ایم.

سعید میرزایی کارگردان این کار هم گفت: در این اجرا قرار است روی افسانه تمرکز شده و بیشتر قصه عشق پایدار زال و رودابه را مد نظر قرار دادیم و کمتر به بخش‌های دیگر پرداخته‌ایم. در کل عشق پایدار این دو محوریت داستان ما است.

در ادامه نشست، بابا محمد محمدیان اسپانسر این اجرا گفت: در حوزه کاری ما در قسمت فرهنگی کم‌کار بودیم و این بهترین فرصت بود تا با این اجرا بتوانیم خودی نشان دهیم، آژن سرویس بدون هیچ‌گونه چشم‌داشتی تمام هزینه‌ها را برآورد کرده و بی‌شتر حرکت فرهنگی آن مدنظر بوده است.

باقری که خود بازیگر نقش رودابه در این اجراست گفت: این اجرا “آپرتیک”-نام دارد و در فرهنگ لغت به معنای ایرانی است، برنامه‌ما به مدت ۱۵روز از ۱۳ تا ۱۹ اردیبهشت ماه است.

هم‌اندیشی مدیران سینمایی ۱۵ کشور در تهران

نخستین نشست هم‌اندیشی روسا و مسئولان سازمان‌های سینمایی ۱۵کشور منطقه در شامی سی و سومین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر به میزبانی سازمان سینمایی برگزار می‌شود.

به گزارش ارتباطات و اطلاع‌رسانی سی و سومین جشنواره بین‌المللی فیلم فجر، نشست هم‌اندیشی روسا و مسئولان سازمان‌های سینمایی ۱۵کشور منطقه به میزبانی جمهوری اسلامی ایران و دبیری علیرضا شجاع‌نوری هم‌زمان با جشنواره برگزار می‌شود.

در این نشست، میهمانانی از کشورهای مختلف به دعوت سازمان سینمایی ایران حضور خواهند داشت.

در این نشست، مسائل مشترک سینمایی کشورهای منطقه، ظرفیت‌ها و فرصت‌های سینمایی مشترک، عرضه آثار و حضور در بازارهای منطقه‌ای و جهانی، رفع موانع بین‌بخشی در حوزه تولید مشترک آثار سینمایی، هم‌سویی در تولید مشترک، امکان‌سنجی تأسیس صندوق بین‌المللی تولید مشترک در منطقه و … بررسی خواهد شد. بخش بین‌الملل سی و سومین جشنواره فیلم فجر، تا ۱۲ اردیبهشت‌ماه با حضور میهمانانی از کشورهای مختلف جهان در تهران برگزار خواهد شد.

چهار شنبه ۲۶ فروردین ۱۳۹۴- ۲۵ جمادی الثانی ۱۴۳۶- ۱۵ آوریل ۲۰۱۵- سال هشتادونهم- شماره ۲۶۱۳۲

کوه‌گاه آسمونی‌شی

دستور رئیس‌جمهوری برای تشکیل کارگروه رسیدگی به خواسته‌های معلمان

مشاور وزیر آموزش و پرورش و مدیر کل دفتر وزارتی اعلام کرد: با دستور رئیس‌جمهور، کارگروهی متشکل از مسئولان ارشد دولتی برای رسیدگی به خواسته‌های فرهنگیان تشکیل شد.

به گزارش فارس، محمد فاضل از تشکیل کارگروه رسیدگی به خواسته‌های معلمان به دستور رئیس‌جمهور خبر داد و اظهار داشت: با دستور رئیس‌جمهوری و با هدف رسیدگی به خواسته‌های فرهنگیان، کارگروهی با حضور اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهوری، محمداقبر نوبخت رئیس سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و علی‌عصر فانی وزیر آموزش و پرورش تشکیل شد.به گزارش مرکز اطلاع رسانی و روابط عمومی وزارت آموزش و پرورش، فاضل با بیان اینکه تشکیل این کارگروه با حضور مسئولان تراز اول دولت، نشان از توجه ویژه مسئولان نظام به مسائل آموزش و پرورش و اهتمام جدی به معلمان است، خاطرنشان کرد: ترکیب افراد حاضر در کارگروه مورد اشاره، نشان می‌دهد، عزم دولت برای رسیدگی به مشکلات معلمان جدی است.

شیوه نامه انضباطی دانشجویان تغییر کرد
مدیرکل دانشجویی سازمان امور دانشجویان از اتمام بازنگری شیوه نامه انضباطی خبر داد و گفت: در این شیوه‌نامه نحوه برخورد با تقلب های علمی و پایان نامه ای دانشجویان یکسان سازی شده است.
دکتر صمد حاج جباری در گفتگو با مهر گفت: در شیوه‌نامه جدید به موضوع سسرت‌های علمی، تقلب و تخلفات در دوره کارشناسی ارشد و دکتری توجه ویژه ای شده است. وی ادامه داد: شیوه نامه قبلی در مورد تخلفات دوره تحصیلات تکمیلی و تقلب‌هایی که در پایان‌نامه ها و مقالات ممکن است رخ دهد به صورت جزئی پراخته و به بحث پایان نامه ها و تخلفات مربوط به این بخش، اشاره نشده بود.

سلب امکان تیربندی مراکز آموزشی علوم اسلامی
نشست یازدهم کارگروه توسعه آموزش عالی قرآنی به ریاست دکتر مجتبی شریعتی نایب‌رسم معاون وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برگزار شد.

به گزارش ایسنا ، در این نشست دکتر شریعتی نایس را تأکید بر یکپارچেসازی زیرنظام های آموزشی در حوزه علوم قرآنی، بیان داشت: مأموریت‌گرایی آموزش عالی ، سیاست کلان وزارت علوم است که لازمه اجرای آن در حوزه علوم انسانی و قرآن تفاهم و تعامل با تمام دی نش نفعان است.معاون آموزشی وزیر علوم در ادامه گفت: مأموریت‌گرا نبودن مراکز آموزشی علوم اسلامی اهم از مراکز حوزوی و دانشگاهی امکان تیربندی آن مراکز بر بنیای مأموریت‌های محوله را از ما سلب کرده است.

اطلس ملی مشاغل تدوین شد
مدیرکل تربیتی و مشاوره وزارت آموزش و پرورش به جزئیات برنامه‌های دانش‌آوزی هفته مشاغل اشاره کرد و از اجرای رسمی هدایت تحصیلی – شغلی دانش آموزان در سال نهم و تدوین اطلس ملی مشاغل خبر داد.
به گزارش فارس، ابوالقاسم عیسی مراد در نشست خبری که دیروز به مناسبت هفته مشاغل در ساختمان زندهباد علاقه‌مندان وزارت آموزش و پرورش برگزار شد، اظهار داشت: هدایت صحیح دانش‌آموزان به شاخه‌ها، رشته‌های تحصیلی – شغلی، به منظور ورود به بازار کار متناسب با استعداد، توانایی، شخصیت، ارزش ها، علایق و رغبت‌ها با توجه به امکانات و نیازهای جامعه، ضرورت اجتناب‌ناپذیر است.

اطلاعات مدارس غیر دولتی در دسترس خانواده ها
رئیس سازمان مدارس غیردولتی کشور با تأکید بر اینکه دریافت ودیعه یا شهریه در پیش ثبت نام مدارس غیر دولتی تخلف است اظهار کرد:الگوی شهریه را به استان ها اعلام و ابلاغ کرده ایم.
مرضیه گرد در گفتگو با مهر افزود: سامانه ای راه اندازی شده است تا مدیران موسسات خصوصی اطلاعات خود را در آن درج کنند و پس از وارد کردن اطلاعات مدیران مشارکت استانی اطلاعات را تأیید می کنند و نرخ شهریه پیشنهادی در شورای نظارت بررسی و تصویب می شود.رئیس سازمان مدارس غیردولتی کشور تصریح کرد: از استان ها خواسته ایم تا اطلاعات مدارس غیر دولتی بر روی سایت آموزش و پرورش هر شهر منتشر شود تا اطلاعات در معرض دید عموم قرار گیرد و خانواده ها می توانند از نیمه دوم اردیبهشت به اطلاعات مدارس غیر دولتی دسترسی داشته باشند.
وی بیان کرد: از هفته آینده که ثبت نام مدارس غیر دولتی آغاز می‌شود تیم نظارتی از سوی سازمان به مدارس غیر دولتی به خصوص در شهر تهران برای نظارت پیش اعزام می شوند.

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

سرویس

۰۲۱-۸۲۵۵

فقط با ضمانت

اطلاعات

ایران‌شناسی در جهان

طهورت ساجدی	بخش اول
اشاره: ایران‌شناسی مجموعه دستاوردهای مربوط به فرهنگ و تمدن و زبانهای ایرانی است که پیشینه‌ای چهارقرنی دارد، لیکن هرگز تاریخی مدون و تعریفی روشن نداشته و بررسی آن نیز اغلب به طور مقطعی و موضوعی صورت گرفته است. در این مقاله، بخشهای گوناگون ایران‌شناسی در اروپا، در قرون هفدهم تا بیستم، و سپس ایران‌شناسی در ایران در قرن بیستم به همراه تعریف علمی آن، به ترتیب تاریخی بررسی خواهد شد. گفتنی است که این نوشتار از «دانشنامه زبان و ادب فارسی» برگرفته شده که زیر نظر آقای دکتر اسماعیل سعادت و به همت فرهنگستان زبان و ادب فارسی چاپ شده است.	

ایران‌شناسی در قرن هفدهم
یکی از قدیم‌ترین سنتهای ایران‌شناسی در اروپا، سنت ایران‌شناسی هلند در قرن هفدهم بود. در آن زمان، زبان فارسی به مورد علاقه اعضای شرکت هند شرقی هلند بود و هم مورد علاقه دانشمندان و دانشگاهیان این کشور؛ اما این دو علاقه انگیزه یکسانی نداشت. در حالی که علاقه شرکت هند شرقی ناشی از احتیاج آن به هلندیان آشنا با زبان فارسی بود تا آن را در پیشبرد امور تجاری‌اش یاری کنند، وجهه نظر دانشمندان و دانشگاهیان صرفاً مطالعه زبان فارسی و به طور کلی تحقیق در زبانهای آسیایی و خوشاوندی آنها با زبانهای اروپایی بود. ولی توجه به زبان فارسی در هلند از نظر زمانی چندین دهه مقدم بر دوره فعالیتهای تجاری هلندی‌ها در آسیا بود. زبان فارسی تا نیمه دوم قرن شانزدهم در اروپا شناخته نبود.

اروپاییان نخستین بار از طریق ترجمه اسفار پنجگانه عهد عتیق به فارسی(۱۵۸۶)، به آن آشنا شدند. یکی از نسخه‌های این ترجمه به دست فرانسیسکو رافلنکین (۱۵۳۹–۱۵۹۷)، متخصص فلاندزی زبانهای شرقی و استاد زبان عبری در دانشگاه لیدن، رسید. مشابهتایی که او پس از مطالعه این ترجمه، میان زبان هلندی و زبان فارسی یافت، سرآغاز پهنجایی درباره رابطه میان زبان فارسی و زبانهای اروپایی شد. در سال ۱۵۶۹ گروپیوس **پیکانوس** با نوعی ریشه‌شناسی خسام و ابتدایی، این نظریه را طرح کرد که لهجه هلندی رایج آن «آورس» متفرع از زبان کیمریان^۱ است که به روایت هرودوت، از محل سکونت خود در حاشیه دریای سیاه به اروپای غربی کوچیدند؛ ولی ژوزف اسکالیژو^۲ فرانسوی که به لیدن رفته بود، با این نظریه مخالف بود و نمود می‌کوشید تا کلیه‌ای برای کشف ریشه کلمات فارسی در زبانهای دیگر بیابد. دانشمند دیگری که مدافع وجود رابطه میان زبانهای رزمی و زبان فارسی بود، یوهان البخمان^۳ (۱۶۰۱–۱۶۳۹)، طبیب و شرق‌شناس مقیم لیدن بود که در تأیید نظریه خود فهرستی از چهارصد کلمه فارسی گرد آورد که در زبان آلمانی هم کم و بیش به همان معنی به کار برده می‌شود.

تحقیق جدی درباره زبان فارسی و تاریخ ایران در هلند با مساعی توماس اپرنیوس^۴ (۱۵۸۴–۱۶۲۲) استاد «زبان عربی، زبان فارسی و سایر زبانهای شرقی» دانشکده لیدن آغاز شد. انگیزه مهم او در این مساعی، اطمینان او از وجود رابطه میان زبان هلندی و زبان فارسی بود. پس از او، دیگر عربی‌دان برجسته آن زمان، یاکوب گولیوس^۵ (۱۵۹۶–۱۶۶۶) بیش از همه به مطالعه درباره زبان فارسی اهتمام داشت. از جمله فعالیتهای او در این زمینه تهیه فرهنگ فارسی لاتینی بود که پس از مرگ او در ۱۶۹۶، به کوشش شرق‌شناس انگلیسی به نام ادmond کاسل^۶ در فرهنگ هفت‌زبانی او انتشار یافت. گولیوس در سالهای ۱۶۲۲–۱۶۳۳، در مطالعات خود از مصاحبت با شخصی به نام حورِوردی–نماینده ایران در دربار شلیسویک هولشتاین^۷ در آلمان – که به هلند رفته بود، بهره‌مند شد. بسیاری از محققان دیگر، از جمله کشیش پروتستان به نام لویی دودینو^۸ (متوفی ۱۶۴۲) نیز در ۱۶۳۹ کتابی در دستور زبان فارسی به زبان لاتینی تألیف کرد. این اثر را نخستین توصیف زبان فارسی دانسته‌اند که در اروپا در دسترس تحقیق قرار گرفت.

یکی از محققانی که شهرت علمی گولیوس آنها را به لیدن کشانده بود، لئونیوس وارنو^۹ آلمانی بود که در سال ۱۶۴۴ مجموعه‌ای از ضرب‌المثل‌های فارسی، همراه با توضیح مختصر، منتشر کرد. او نخستین دانشمند اروپایی بود که غزلیات حافظ را به مدد شرح سودی در لاتینی ترجمه کرد. ر.داداشتهای منتشر شدهٔ وارنو، پس از مرگش به کتابخانه دانشگاه لیدن منتقل شد و در آنجا نگهداری می‌شود. در سال۱۶۵۱نخستین متن چاپی گلستان سعدی، به اهتمام گئورک گنتیوس^{۱۰} – دیگر شاگرد آلمانی گولیوس – در آمستردام منتشر شد. ترجمه هلندی این اثر نیز در سال ۱۶۹۴، یعنی سه سال پس از ترجمه آلمانی آن به قلم آدام اولناریوس^{۱۱} به اهتمام دویسبرگ^{۱۲} کتابفروشی آمستردامی، انتشار یافت.

لهستان

کشور اروپایی دیگری از دیرباز تعلق خاطری به ایجاد رابطه با ایران و تعامل فرهنگی آن‌ها داشته است. لهستان، است. بیشتر ارتباطات لهستان با ایران از طریق امپراتوری عثمانی، همسایه مشترک ایران و لهستان، صورت می‌گرفت. در حقیقت امپراتوری عثمانی واسطه انتقال فرهنگ ایرانی به لهستان بود. اشراف لهستانی خود را از اعقاب «سُرمتمها» یا سرماطه، قوم قدیم چادرنشین آریایی دانسته‌اند که در قسمت شرقی لهستان و قسمت جنوبی روسیه اروپایی می‌زیستندکن: دایره‌المعارف فارسی، ذیل «سرم‌ها» و «سرمیتها»). آنها در قرن هفدهم، به

جستجوی ریشه‌های شرقی خود برآمدند و به سعی در حفظ آداب و رسوم ایرانی خود برخاستند که از طریق ترک‌ها اخذ کرده بودند. ارمنیه‌ای شهر لوف^{۱۳} و دیگر شهرهای جنوب‌شرقی لهستان که فارسی می‌دانستند و در کار تجارت پروونت اجناس و اشیای دارای منشأ ایرانی بودند، در قوام بخشیدن به روابط ایران و لهستان کمک می‌کردند. به علاوه هیاتهای تبلیغی گزملی و یسوعی لهستانی در قرن هفدهم در ایران بسیار فعال بودند. سرشناس‌ترین مبلغان مذهبی لهستانی تادئوش **کرومیتسکی**^{۱۴} بود که در ایران زندگی می‌کرد و از نزدیک شاهد اقراض سلسله مغویه بود و گزارشهای جالب توجهی درباره آن منتشر کرد (کراسو ولسکا، ص:۲۱؛ ماخلسکی، ص:۳۹۷).

یکی از نخستین ایران‌شناسان لهستانی ساموئل اوتوئیوئسکی^{۱۵} مترجم گلستان سعدی، در حوالی سال ۱۶۱۰ بود که از نخستین ترجمه‌های اروپایی این اثر است. هرچند ثابت شده است که منبع اصلی او ترجمه ترکی گلستان بوده است نه اصل فارسی آن. این ترجمه در ۱۷۹۹، یعنی پس از ترجمه دیگر این اثر به قلم **کازیمیرسکی**^{۱۶} (پارس)، چون متن اصلی آن صورت گرفته بود، چاپ شد (همان، ص:۳۹۹؛کراسو ولسکا، ص:۲۳). خاورشناس لهستانی، فرانسیسکی^{۱۷} که «نیز در سال ۱۶۸۰ لغتنامه‌ای سه زبانی، از جمله فارسی، تادیوب کرد و در آن غزلی از حافظ به زبان لاتینی ترجمه و منتشر کرد (ماخلسکی، ص:۳۹۸).

ایتالیا

در ایتالیا که از دیرباز روابط سیاسی و تجاری و فرهنگی با ایران داشت، جوامع یهودی-ایمانوندی^{۱۸} (۱۵۳۶–۱۶۱۴)، بزرگترین شرق‌شناس ایتالیایی عصر خود، زبان فارسی را زبان‌ترین زبان جهان می‌دانست، او و برادران او **کیتی**^{۱۹} (جوانو باتیستا وجرولامو^{۲۰}) مخطوطات شرقی مهمی از مصر و خاور نزدیک و ایران و هند گرد آوردند. **جرولامو** از قاهره نسخه‌ای خطی از شاهنامه فردوسی (جلد اول)، با تاریخ کتابت ۱۴۱۴ق، از مصر و خاور نزدیک و ایران و هند گرد آوردند. **جرولامو** از قاهره نسخه‌ای خطی از شاهنامه فردوسی (جلد اول)، با تاریخ کتابت ۱۴۱۴ق، به ایتالیا برد که اکنون در کتابخانه ملی فلورانس نگهداری می‌شود؛ این نسخه تا کنون کهن‌ترین نسخه خطی شاهنامه در جهان شناخته شده است. پیترو دل‌اوله^{۲۱} (۱۵۸۶–۱۶۵۲) سیاح رمی نیز اهتمام بسیار به گردآوری و استنساخ مخطوطات فارسی داشته است (به یروتنه، ص:۱۳۰–۱۳۱). کهن‌ترین نسخه مصور منقظ‌الطیر عطار، با تاریخ تحریر ۷۵۷ق نیز که از جهت نقاشی و خطاطی شاهکار کوچک در هنر کتابسازی ایرانی است، در شهر تورینو محفوظ است (همان، ص:۱۵۸).

می‌نوشته:

1./Raphelengn //2./Anvers //3. Cimnierians //4. Scaliger //5./Elchimgann //6. Erpenius //7./Golius //8. Castell //۹./ Schlesweg - Holstein//10./ de Dieu //۱1./Wamer //12./ Gentius //۱3./ Olearius //۱4./ Duisberg //۱5.-Sarmatians //۱6./Lvov //۱7./Krusinski //۱8. Otwinowski//۱9. Kazimirski //20. Meninski //21./Raimondi //22. Vecchitti //23./ Gerolamo //24. della Valle

برخی موضوعها هسست که از کثرت روشی و بدیهی بودن، به گفتن نیازمند نیست؛ از آن جمله است اهمیت زبان فارسی برای ما ایرانیان، اما وقتی احساس شود این مهم، مقام خود را چنان که باید احراز نکرده است، ناگزیر تکرار موضوعی مسلم، ضرورت پیدا می‌کند، به امید آنکه سودی داشته باشد.

وقتی می‌خواهیم فرهنگ خود را بشناسیم و حفظ کنیم و مسحور و مقهور فرهنگهای قدر زمان نشویم، وقتی موجودیت فکری و منش ایرانی برای ما اهمیت دارد، گمان نمی‌کنم این مقصود جز به مدد زبان فارسی میسر باشد. اگر بی‌بینیم سست و بی‌ریشه شدن پیوندها و سنتهای دیرین در میان ملتها، به نااتوانی و سرگشتگی انجامیده‌اید و با ما یونکی و بی‌ریشگی آنها عبرت گرفته‌اید، باید بدانیم زبان فارسی یکی از استوارترین رشته‌های پیوند قومی ما در طی قرن‌ها بوده است و هنوز تواند بود، میان ایرانیان از آذربایجانی و خراسانی و کرد

و لر و مازندرانی و گیلک و خوزستانی وزلیج و ترکمن و بلوچ و قشقایی و ارمنی و دیگران، یک وسیله بیش از هر چیز همگنری و همگلی و پایدی تواند آورد و آن بی‌گمان زبان فارسی است.

علاوه بر دین

مبین اسلام، یکی از کهن‌ترین و استوارترین مسائل پیوستگی ما با بسیاری از ملل شرق، بخصوص با مردم افغانستان و تاجیکستان و نیز با فارسی‌زبانان هند، پاکستانی و بنگلادش و عراق و نواحی سواحل خلیج‌فارس و ترکمنستان و ازبکستان و داغستان و ترکیه، زبان فارسی است؛ همچنان که همین زبان و آثار ادبی و فکری‌اش موجب اشتها و سربلندی ما در جهان غرب شده است.

همه آرزو داریم با حفظ میراث اندیشه و فرهنگ خویش، معارف و دانشها و فنون و صنعت قرن بیستم را به ایران بیاوریم و خود را به پیشرفته‌ترین ملل دنیا برسانیم؛ ما استقلال بیشش ما در برابر هجوم فکر و تمدن و صنعت غرب یعنی ایرانی و مسلمانانند، انتخاب کردن، تقلید نکردن و تسلیم نشدن بدون تکیه بر پایهٔ فرهنگ دیرین و زبان فارسی ممکن است؟ آیا همهٔ فرزندان این مملکت را می‌توان و باید به خارج از کشور فرستاد تا علوم جدید را به زبانی دیگر بیاموزند و نیمه‌زبان برگردند و به همین زبان شکسته بسته سخن بگویند و بنویسند و زبان علم و معرفت ما زبانی نیمه‌پیکانه باشد؟ یا شایسته‌تر و شاید دشوارتر آن است که زبان فارسی را به درجی‌ای از وسعت و توانایی و توانگری برسانیم که بتواند همهٔ معارف بشری را در بر بگیرد و در دستور همهٔ فارسی‌زبانان قرار دهد؟ کدام یک از این دو راه به سود شخصیت فکری و فرهنگی ما، و به سود امروز و فردایمان است؟

گمان می‌کنم که همهٔ آنان که مانند منند از دل و جان به این سسرزمین، به این ملت و به این فرهنگ دلپستاند و سرنوشتشان را به دیروز و امروز و فردایش پیوسته می‌فانند، راه دوم را می‌پسندند. امروز در هرگونه که بوده و در هر جای جهان برای ناتوان کردن ملتها همیشه کوشیده‌است فرهنگ و بنیانهای ملی آنان از جمله زبان و فکر و معرفتشان را عقیم و نابود سازد و حتی زبان خود را جانشین آن کند. ایران در همهٔ فراز و نشیب‌های تاریخ، به چنگ‌آویز آیین و فرهنگ و زبان خویش پایدار و استوار مانده است. بی‌گمان به همین سبب امروز نیز باید در برخورد با مسائل دنیای

بیجاست اگر برنامه‌ای وسیع برای پاسداری و گسترش زبان فارسی اندیشیده شود و هر کس خدمتی تواند کرد، از همکاری دریغ نورزد که کوشش در این راه وظیفهٔ هر ایرانی وطن‌دوستی است. زبان فارسی بال و پر اندیشه ماست، دریغ است ناتوان شود

جدید به تحکیم این بنیان دیرپای و محکم شخصیت ملی و فکری خود هرچه بیشتر بپردازد. اگر خواستار آئیم که بار دیگر شاعران و نویسندگان و اندیشه‌ورانی بزرگ نظیر فردوسی طوسی و خیام و نیشابوری و مولوی بلخی و سعدی و حافظ شیرازی و ابوالفضل بیهقی و نظامی گنجوی و ابوریحان بیرونی در این سرزمین پدید آیند که آثار فکر و قلم آنان به تنها روح و دل فارسی‌زبانان، به فکر دیگر ملل جهان را نیز تسخیر کند، زبانی پرورده و غنی نخستین شرط آن است. دانش، مطبوعات صحیح و خوب، ایجاد برنامه‌های دلپذیر رادیویی و تلویزیونی، روشن و دلنشین فارسی گفتن، روان و بلیغ نوشتن همه در پرتو زبان فارسی برای ما ممکن تواند بود و پس.

اما همه اینها فرع «درست اندیشیدن» است و زبان مهمترین ابراز اندیشه است. قومی که زبانش آشفته و ویران باشد، فکرش نابسامان می‌شود و درست کار نمی‌کند. به علاوه مگر نه اینکه در علم و ادب رایزیده اندیشه است؟ آیا از پریشان اندیشیدن، جز پریشان گفتن و کردار ناخردمندانه چه به ظهور می‌رسد؟ از کوزه همان برون تراود که در اوست.

عرض کردم اینها جزء اصول مسلم است و طرح آنها در اینجا برای برخی از خوانندگان، از قبیل حکمت به اتمان آموختن است؛ اما تصدیق بنده پُر بی‌سبب نیست.

ایا زبان فارسی در میسان ما در راهی که گفته

شد سیر می‌کند؟ آیا همهٔ کسانی که از پاسداری زبان

فارسی مسئولند، وظیفهٔ خطیر خود را انجام می‌دهند و به این پای برمی‌ای و مستعد، توان زندگی و پیوندگی و آفرینندگی می‌بخشند؟ آیا این فرهنگیان رسالت اجتماعی و فرهنگی و ملی خویش در این باب آگاهی یا نه؟

ادوار مختلف از لحاظ سیاسی اهمیت داشته است. این قلعه زیباترین و بلندترین بنای خاکی کشور است و شروع بنایش را در دورهٔ صفویه حس می‌زنند که تا کنون حائل سه‌ر بار تعمیر شده و بناهایی به آن اضافه شده است. بنای اصلی بر صخره‌ای کم ارتفاع قرار دارد با زیربنایی حدود۹۰۰ متر که در جهاتی یادآور سردر نامور اخلاصح کوچکتر می‌شود تا نهایتاً در قلعه ضلع غربی به ۱۹۰ ضلع شرقی به ۱۸۰متر می‌رسد.

از ارتفاع قلعه در حال حاضر از ضلع جنوبی ۲۳ متر می‌پایسند که تنها دو در طیفه‌اش اتاق سازی شده است. بدین صورت که بیشتر ارتفاع آن از سطح زمین به خاک پر شده و تنها یک راهرو جهت صعود و چاهی که جهت دسترسی ساکنان قلعه به آب در دل صخره ایجاد شده، خاکی به ارتفاع ۱۰ متر می‌باشد که تنها دو در

کل بنای موجود به یکباره ساخته

شده و هر حاکمی قسمتی به آن افزوده است. طبقهٔ دوم مجموعاً ۶ اتاق دارد که مساحت هر یک بر حسب کاربرد متفاوت است. اولین اتاق که در واقع تالاری است که قسمت غربی، به عنوان اتاق جلسات خصوصی مورد استفاده

و چنان که باید در این زمینه می‌اندیشیم و می‌کوشیم؟ گمان نمی‌کنم بتوان به همهٔ این پرسشها پاسخی کاملاً مثبت داد.

بدیهی است فرهنگ توانگر و پرمایه به زبانی غنی و توانا نیازمند است. لازمهٔ پیشرفت فرهنگ و تمدن ما نیز آن است که زبان فارسی مانند گذشته در قدرت بیان و وسعت تعبیر به درجهٔ زبانی بارور و پرمایه برسد و به حدی که در همهٔ گستره‌های دانش بشری به ادای ظرفیت‌ترین مفاهیم قادر باشد. زبان فارسی با طبیعت خاص خود استعداد و آمادگی چنین رشد و گسترشی را دارد و این ما هستیم که باید فکر و دانش و معرفت خود را پیش ببریم تا زبان فارسی پیش برود.

راهکار مهم
در این مرحله بی‌گمان به هزاران واژه و اصطلاح در زمینه‌های گوناگون نیازمندیم. رفع این کمبود کاری است بسیار دشوار و در عین حال باریک و مهم. یکی از راههای دسترسی یافتن به واژه‌های مناسب، جستجوی دقیق در کتابها و آثار ادبی و علمی و فکری

پاسداری زبان فارسی

گذشته است و نیز فراهم آوردن مواد لهجه‌ها و فرهنگ عامه و عموم مصطلحات رایج در میان مردم در کارها و پیشه‌های مختلف و تنظیم لغتنامه‌ها و بهره‌گیری از لغات و ترکیبات و اصطلاحات موجود زبان فارسی – و به کار بردن آنها– برای مفاهیم مورد نظر؛ اما این پژوهش و گزینش و برخورداری از فرهنگ گذشته – حال، برای رسیدن به هدف بالا کفایت نمی‌کند. ناگزیر باید در صورت ضرورت به پیشنهاد واژه‌ها و اصطلاحات نیز پرداخت، منتها با توجه به طبیعت و سرشت زبان و بر طبق اصول علمی، نه با تقلید ریشه‌ها و پیشوندها و پسوندهای مردهٔ از یادرفته و نامانوس؛ و به خصوص باید در نظر داشت که این واژه‌ها و اصطلاحات پیشنهادی، نامفهوم و غریب نباشد که فقط به صورت علامتی درآید.

بدیهی است در درجهٔ اول باید برای مفاهیم و مصطلحات جدیدی که هسر روز در علوم و فنون گوناگون با آنها روبرو هستیم و معادلی فارسی ندارد، چاره‌گیری کرد؛ زیرا نیاز نخستین و مهمتر این است، محتاج به گفتن نیست که تبدیل کلمات برای و روان و رسا هرچند در اصل دخیل باشد ضرورتی ندارد؛ حتی این کار ممکن است پیوند ما را با زبان دیرینهٔ فارسی و آثار ادب و فرهنگ و تاریخ و گذشته‌مان بگسلد که بی‌گمان زیان‌خیز است.

آن دسته از واژه‌هایی که برسای رفع نیازهای نخستین و بر طبق اصول مذکور به توسط فارسی‌دانان خیر عرضه شده هم قبول عام یافته و هم پیشنهاد خوبی خدمتی بوده است به زبان فارسی، نظیر کلمات: دانشگاه، دانشکده، دانشسر، ماهواره، اسپریشناسی، آیین‌نامه، سازمان جهانگردی، بازیرس، بازیرسی، بازتاب، بازجو، بازجویی، بازرس، بازیرسی، باتناشناسی، باشگاه، بافت‌شناسی، باگانی، پاسکامی، پالایشگاه، پذیرش، پرورشگاه، پرونده، پوشه، پیش‌آگهی، پیش‌پرداخت ... بود، اکنون در سازمانهای آموزشی ما در دبستان گرفته تا دانشگاه عدهٔ فارسی‌دانان کاسی گرفته است، حتی در میان انبوه مدرسان زبان و ادبیات فارسی، صاحبان ذوق و قریحهٔ ادبی کم‌اند و از این رو درس انشا و سرپرسن، پس‌شمار، پس‌شمر، سرشمر،ده‌بخش،پزیش، بخش پذیر، بخشی، بخشباز، برخه، برخه‌شمار، برخعام، برخه‌چین، پزینوسنی، پروانچه، پیوندنامه هم پس از چندی از رواج افتاد.

وقتی زبان فارسی موجب پیوستگی افراد ملت در تاریخ و ادب و فرهنگ و در حال حاضر و نیز رشته ارتباط ما با ملیونندگی فارسی‌زبان و فارسی‌دان جهان است، بی‌گمان هر تصرفی در زبان و خط اگر به نوعی باشد که این

ادوار مختلف از لحاظ سیاسی اهمیت داشته است.

این قلعه زیباترین و بلندترین بنای خاکی کشور است و شروع بنایش را در دورهٔ صفویه حس می‌زنند که تا کنون حائل سه‌ر بار تعمیر شده و بناهایی به آن اضافه شده است. بنای اصلی بر صخره‌ای کم ارتفاع قرار دارد با زیربنایی حدود۹۰۰ متر که در جهاتی یادآور سردر نامور اخلاصح کوچکتر می‌شود تا نهایتاً در قلعه ضلع غربی به ۱۹۰ ضلع شرقی به ۱۸۰متر می‌رسد.

از ارتفاع قلعه در حال حاضر از ضلع جنوبی ۲۳ متر می‌پایسند که تنها دو در طیفه‌اش اتاق سازی شده است. بدین صورت که بیشتر ارتفاع آن از سطح زمین به خاک پر شده و تنها یک راهرو جهت صعود و چاهی که جهت دسترسی ساکنان قلعه به آب در دل صخره ایجاد شده، خاکی به ارتفاع ۱۰ متر می‌باشد که تنها دو در

به عنوان جاسوس در آن قرار می‌گرفت

تا نظارت بهتری داشته باشد.

اتاق دوم در شمال شرقی دژ ساخته شده و در کنارش اتاقی است که راهی مخفیانه جهت صعود به طبقهٔ دوم دارد و از لحاظ آمینی در هنگام جنگ حائز اهمیت است.

در قسمت شمالی، اتاق درازی وجود

دارد که به عنوان آشپزخانه کاربرد داشته و

در انتهای راهرویی به سمت دستشویی می‌رود که مخصوص باتوان است و به قرینه آن در قسمت جنوب غربی، راهی باریک و طولیل وجود دارد که به دستشویی مرادنه می‌رسد.

زیناترین نمای قلعه از جنوب شرقی قابل مشاهده است. کنار آشپزخانه انبار مواد غذایی و خرماسنت و در جوارش یک تنور(ترو) به چشم می‌خورد. در طبقهٔ دوم دو برجک مشاهده می‌شود که زیبایی و ابهت خاصی به بنا داده است. حیاط این طبقه، دیوارهای تزئین‌شدهٔ یک متری است که برای آفتابگیری زمستانی و استراحت در شهرهای تابستان بسیار مناسب است. در هر قسمت حیاط سه محل برای دیدهبانی و تیراندازی تعبیه شده که به تمام اطراف قلعه مشرف و مسلط است. از جانب‌شمال، خانه‌های کنار قلعه و دشت و نهایتاً کوه «پاتان» دیده می‌شود. در شرق و غرب نیز بعد از حیاط اصلی، تمام روستا تا فاصلهٔ چند کیلومتری مشاهده می‌شود. در قسمت جنوبی هم بناهایی وجود دارد و بعد از آنها به «باغ دلارام» می‌رسیم که سرسبزترین باغ منطقه است و به زمینهای کشاورزی

را آسوده‌تر از صرف وقت و دقت و دلسوزی دید. دستگاههای آموزشی نیز به این معامله پوشیده که دو طرف را به‌ظاهر خرسند نگاه می‌داشت، نوعی رضایت دادند. گویی از معلم و استاد جز این انتظاری نمی‌رفت! از این میان اگر کسی در کار خود را سر اعتقاد و ایمان بکوشد و به‌جد ایستد و در درس و آزمون، دقت و بهنجر بدهد، ممکن است سختگیر به شمار آید و در این آسان‌گیران انگشت‌نما گردد و با دشواریا روبرو شود. نتیجهٔ آنکه سطح درس پایین آمده، اکثر شاگردان در امتحانات با نمره‌های درخشان قبول می‌شوند و به‌آسانی به گواهینامه و کاغذ سواد دسترسی پیدا می‌کنند، منتها در عین کم‌سودای؛ اما کم‌مایگی درس‌خواندگان

ما در زبان فارسی از هر چیز دیگر محسوس‌تر است و مشهودتر؛ زیرا هر لحظه با آن سروکار دارند. اگر گفته می‌شود درس‌خواندگان فارسی نمی‌دانند، بدیخانه درست است؛ اما خانه را از بنیان باید استوار کرد. گویی با همهٔ سخنان نگارین دربارهٔ ادبیات فارسی، در عمل، اهمیت این بنیان حیاتی فرهنگ و فکر ایرانی را چنان که باید درنمی‌افهم. وگرنه چرا زبان فارسی در دست ما در زمینهٔ ادب و علم و ترجمه و نمایش و نامه‌نگاری و گفتگو و جز آن چنین کم‌توان شده است؟

شاگردوان محمد قزوینی با آن طبع حساسی که نداشت امروز زنده بود و آثار قلمی ما را می‌دید، نه تنها حیرت و رنج می‌شد، بلکه شاید سکنه می‌کرد! برای آنکه گمان نرود من فقط کاسی‌ها را در زمینهٔ زبان فارسی می‌بینم، بی‌مناسبت نیست چند جمله‌ای از مقالاتی را که مدتی پیش نوشتم، نقل کنم: «بنده همهٔ آثار این روزگار را از نظر زبان فارسی درخور انتقاد نمی‌دانم، حتی معذوم که در آخر در ادبیات فارسی، در شعر و نثر، دورهٔ پیشرفته و باروری است همراه با دگرگونی‌ها و تازه‌جوییها که تکامل خواهد یافت و ثمرات تجربه‌ها – طبع آزمایی‌ها ادک یادک به ظهور خواهد رسید. اما این نکته را هم باید بیفزایم که در میان آثار ذوقی صاحبان قریحه و استعداد این نمونه‌هایی دیده می‌شود که شاعر و نویسندهٔ چیزی درخور گفتن دارد و اندیشه و روح اثر وی با ارزش است، ولی زبان و بیان ضعیف به کار او صدمه زده و آن را از جلوه و رونق انداخته است.»

چه باید کرد؟

پس چه باید کرد؟ بی‌گمان هسر فرد زنده و وطن‌دوستی، هر کس که عشق به فرهنگ ایران و زبان فارسی و سرنوشت این مملکت در جانش ریشه دوانده، فارغ و بی‌اعتنا نمی‌تواند نیست؛ زیرا مسألهٔ به عنوان یک ضرورت مملکتی و ملی مطرح است. اندیشیدن و چاره‌گیری از این باب از مهمترین کارهاست که باید به دست مردمی درآشنا و بصیر و پخته و تجربه‌کرده صورت پذیرد و هر چه زودتر آغاز گردد، اما نه با شتاب‌زدگی. برای آنکه کار سامان گیرد، تنظیم برنامه‌ای دقیق و درازمدت با هدفی روشن و به کوشش عموم مردم مملکت، از واجبات است. در این راه همکاری و همدلی همهٔ آموزگاران، دبیران، استادان، روزنامه‌نویسان، نویسندگان، شاعران، سخنوران، پدران و مادران و خاواده‌ها ضرورت دارد.

اما شاید چند دستگاه مهمترین تأثیر را بتوانند داشت:

یکی همهٔ سازمانهای آموزشی کشور از ابتدائی تا عالی که اگر به آموزش درست و تقویت زبان فارسی بیشتر اهتمام کنند، اثری عظیم خواهند داشت. آنگاه کتاب درسی و جزوه و مقالاتی که فارسی‌اش استوار نباشد، در پی دست شاگردان نخواهد داد و کسی را که فارسی به‌قدر کفایت نداند، در هیچ رشته به تدریس و تألیف نخواهند گماشت.

تأثیر مطبوعات که در قرن اخیر نیز فارسی روان و ساده را در دلمان خود پرورده‌اند، فراوان تواند بود اگر فقط نوشته‌هایی را منتشر سازند که فارسی آن روبره باشد.

رادیو و تلویزیون که پدیده‌ای نسبتاً جدید است

استعمار برای ناتوان کردن ملتها همیشه کوشیده است فرهنگ و بنیانهای ملی آنان از جمله زبان و فکر و معرفتشان را عقیم و نابود سازد. ایران از همهٔ فراز و نشیب‌های تاریخ، به پاسداری از فرهنگ و زبان خویش پایدار و استوار مانده است

و تا دورترین روستاها و کرانه‌های مملکت نفوذ دارد، اگر به آنچه پخش و نشر می‌شود، از نظر زبان فارسی بیشتر توجه کند، وسعیترین حوزهٔ درس را در اختیار خواهد داشت و چه بهتر که این آموزش را به‌خوبی و شایستگی برگزار کند.

پدران و مادران اگر از اهمیت موضوع آگاه باشند، هم نقش خود را در زبان فارسی برطرف خواهند کرد. هم نخواهند گذاشت فرزندانشان در زبان مادری بی‌مایه و ناتوان بایابند.

واظف و تأثیر فرهنگستان در این میان بسیار مهم است و ارزش آن را دارد که موضوع بحثی جداگانه و مفصل قرار گیرد. به این مقدمات، نایجا نیست اگر برنامه‌ای وسیع برای پاسداری و گسترش زبان فارسی، حتی در بیرون از مرزهای کشور، اندیشیده شود و هر کس خدمتی تواند کرد، از همکاری دریغ نورزد که کوشش در این راه وظیفهٔ هر ایرانی وطن‌دوستی است. پیام فردوسی بود، اکنون در سازمانهای آموزشی ما در دبستان گرفته تا دانشگاه عدهٔ فارسی‌دانان کاسی گرفته است، حتی در میان انبوه مدرسان زبان و ادبیات فارسی، صاحبان ذوق و قریحهٔ ادبی کم‌اند و از این رو درس انشا و سرپرسن، پس‌شمار، پس‌شمر، سرشمر،ده‌بخش،پزیش، بخش پذیر، بخشی، بخشباز، برخه، برخه‌شمار، برخعام، برخه‌چین، پزینوسنی، پروانچه، پیوندنامه هم پس از چندی از رواج افتاد.

وقتی زبان فارسی موجب پیوستگی افراد ملت در تاریخ و ادب و فرهنگ و در حال حاضر و نیز رشته ارتباط ما با ملیونندگی فارسی‌زبان و فارسی‌دان جهان است، بی‌گمان هر تصرفی در زبان و خط اگر به نوعی باشد که این

ادوار مختلف از لحاظ سیاسی اهمیت داشته است.

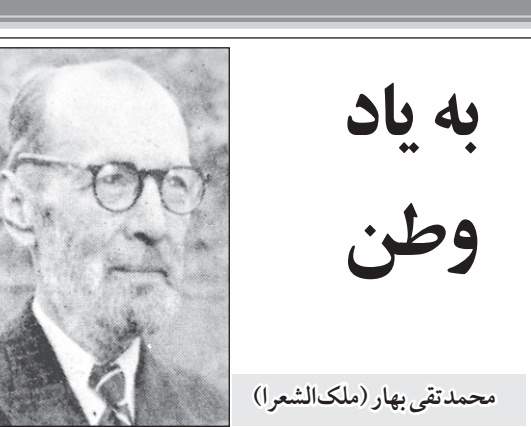
این قلعه زیباترین و بلندترین بنای خاکی کشور است و شروع بنایش را در دورهٔ صفویه حس می‌زنند که تا کنون حائل سه‌ر بار تعمیر شده و بناهایی به آن اضافه شده است. بنای اصلی بر صخره‌ای کم ارتفاع قرار دارد با زیربنایی حدود۹۰۰ متر که در جهاتی یادآور سردر نامور اخلاصح کوچکتر می‌شود تا نهایتاً در قلعه ضلع غربی به ۱۹۰ ضلع شرقی به ۱۸۰متر می‌رسد.

از ارتفاع قلعه در حال حاضر از ضلع جنوبی ۲۳ متر می‌پایسند که تنها دو در طیفه‌اش اتاق سازی شده است. بدین صورت که بیشتر ارتفاع آن از سطح زمین به خاک پر شده و تنها یک راهرو جهت صعود و چاهی که جهت دسترسی ساکنان قلعه به آب در دل صخره ایجاد شده، خاکی به ارتفاع ۱۰ متر می‌باشد که تنها دو در

هزار بهشت

خواجه عبدالله انصاری: دوزخ پیکانه را بنگاه است و آشنا را گذرگاه است وعارفان را نظر گاه است.

الهی. اگر مرا در دوزخ کنی، دعوی دار نیستم؛ و اگر در بهشت کنی، بی‌چمال تو خریدار نیستم. الهی، من به حور و قصور ننازم، اگر نفسی با تو پردازم، از آن هزار بهشت سازم.

محمدتقی بهار(ملک‌الشعرا)

مِه کرد مسخر ز دره و کوه لَرن را
پر کرد ز سیماب روان، دشت و چمن را
گیتی به غبار دمه و میغ، نهان گشت
گفتی که برفتند به جاربوب، لزن را
گم شد ز نظر کنگره کوه جنوبی
پوشید ز نظارگی آن دُجه حسن را
...گم شد ز نظر آن همه زبایب و آثار
شد داغ دلم تازه که آورد به پادم
تارکی و بندوژی ایران کهن را
آن روز چه شد کایسران ز انوار عدالت
چون خلد برین کرد زمین را وز من را
آن روز که گودرز، بی دُفع علو کرد
گرلُگ ز خون پسران، دشت شَتن را
و آن روز که پیوست به ارون و به ارد
کورش، کرو و خُش و ترک و مرو و توجن را
و آن روز که کمبوجیه پیوست به ایران
نیفتی و قرقاطنه و مصر و عدن را
و آن روز که دارای کبیر از سده بخت
بر کند ز بن، ریشه آشوب و فتن را
افزود به خوارزم و به بلخار، حبش را
پیوست به لیسرا و به پنجاب، ختن را
زان پس که ز اسکندر و اخلاف لعینش
یک قرن کشیدیم بلایا و محن را،
ناگه وزش خشم دهاقین خراسان
از باغ وطن کرد برون زاغ و زغن را
آن روز کز ارمینیه بگذشت ترازان
بگرفت تسلیفون، صفت پیست حزن را
رومی ز سوی مغرب و سگری ز سوی شرق
بیدار نمودند فروخته فتن را
در پیش دو دریای خروشان، سپه پارت
سد گشت و دلیران نگ داشت وطن را
پرخاشگرانی و گرگان و خراسان
گردند زن سنگرو از سینه، مچن را
خون در سر من جوش زند از شرف و فخر
چون یاد کم رزم کراسوس و سورن را
آن روز کجا شد که ز یک ناوک وهرز
بنهاد نجاشی ز کف، اقلیم یمن را
و آن روز که شاپور به پیش شب شیر گز
افکند به زانوی ادب، والرین را

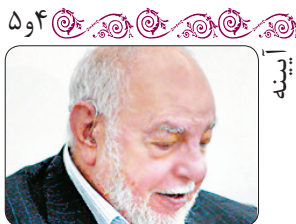

و آن روز کجا رفت که بحمله بهرام
افکند ز پا ساهو و آن جیش کُشن را
آن روز کجا شد که ز پنجاب و ز کشمیر
اسلام بیرون کرد و شن را و شُمن را
و آن روز که شمشیر قزلباش برآشفَت
در دیدهٔ رومی به شب تیره، و سَن را
آن روز که نادر، صف افغانی و هندی
بشکافت، چو شمشیر سحر عقد پَرَن را
و آنگه به کف آورد به شمشیر مکافات
پشاور و دهللی و لاهاور و دکن را
و آن ملک ببخشید و بشد سوی بخارا
وز بیم لرزانند بدشخان و پکن را
و امروز چه کردیم که در صورت و معنی
دادیم ز کف، تربست سَر و علن را
... کو مسرد دلیری که به بازوی توانا
بزاید از این چشمه، گل و لای و لجن را
هر چند که پیچیده به مهر رشتۀ ندیم
آرد سوی چنبر سر گمشسته رسن را
... گفتار بهار است و وطن را غنای

فرهنگ

۲۱۶

چهارشنبه ۲۶ فروردین ۱۳۹۴ / ضمیمه فرهنگی روزنامه اطلاعات / سال هشتاد و نهم - شماره ۲۶۱۳۲

نوشته‌ای از دکتر محمد امین ریاحی
یاد شصت سال پیش

مقاله‌ای به قلم بزرگ علوی
یادی از مینوی

با یاد مرحوم عبدالهادی حائری
نیم قرن تکاپو

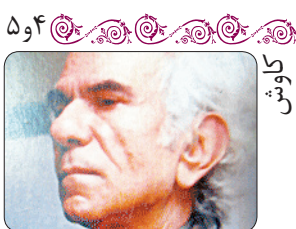
از میراث طب سینوی
مزاج فصل‌ها

با یاد دکتر باستانی‌پاریزی
پاریزی نویسی

زندگی، آثار و خدمات
دکتر علی اکبر سیاسی

سفر نامه حج؛ دکتر حدیدی
او می‌شنود آواز

درباره فاطمه سیاح اولین بانوی استاد

نیمه دوم سلطنت خود، همه کانونهای غیردولتی، از جمله انجمنهای زنان را تعطیل کرد؛ اما در سال ۱۳۱۵ ش، با فراخواندن زنان تحصیلکرده، «کانون بانوان ایران» را تأسیس کرد. «شکل‌گیری کانون بانوان پایانی بر فعالیتهای مستقل زنانی به حساب می‌آمد که در صدد ارتقای حقوق مدنی خود بودند» (صادقی، ص ۴۸ - ۴۹).

با این حال، سیاح، که به عضویت هیئت مدیره کانون انتخاب شده بود، از این امکان رسمی برای پیشبرد فعالیتهای اجتماعی خود بهره برد.

حسن میرعابدینی: فاطمه رضازاده محلاتی، منتقد ادبی، اولین بانوی استاد در دانشگاه تهران و نخستین مدرّس ایرانی ادبیات تطبیقی. در نوزدهم فروردین ماه ۱۹۰۲/۱۲۸۱ م، در مسکو از مادری آلمانی و پدری ایرانی به نام میرزا جعفرخان به دنیا آمد. میرزا جعفرخان در سال ۱۸۷۳ م به روسیه مهاجرت کرد و به مدت چهار و پنج سال، در دانشکده زبانهای شرقی مسکو (لازاروف) زبان و ادبیات درس داد. او از نظر سیاسی مشروطه‌خواه بود و با روشنفکران معتزلی چون سید جمال‌الدین اسدآبادی رابطه دوستی داشت. مدتی

نیز سرپرست دانشجویان ایرانی مقیم روسیه بود. چند کتاب هم نوشت، از جمله: محاوره روسی فارسی (غازان، ۱۸۸۳ م)، صرف و نحو فارسی به روسی (غازان، ۱۸۸۴ م) و کتاب المحاوره الفارسیه و الرّوسیه و الفارسیه (مسکو، ۱۸۹۶ م)؛ (آرین پور، ص ۱۷۱). اثر تاریخی منظومی هم، با عنوان پهلوی‌نامه (ارمغان، ۱۳۱۳ ش)، در توصیف بهبود اوضاع اجتماعی ایران پس از کودتای ۱۲۹۹ ش سرود.

در سال ۱۳۱۲ ش، همراه دخترش به ایران بازگشت (گلبن، «درباره میرزا جعفرخان رضازاده سیاح پدر دکتر فاطمه سیاح»، ص بیست و شش - بیست و نه). عمومی فاطمه، میرزا محمد علی، «معروف به حاج سیاح»، رجل مشهور دوره قاجار بود، که سفرنامه فرنگ و خطرات او از بهترین منابع تاریخ اجتماعی ایران آن روزگار است» (همان، ص هشت).

فاطمه پس از ازدواج با پسرعمویش، حمید، نام خانوادگی سیاح را بر خود نهاد (سبحانی، ص ۴۴)؛ هر چند ازدواج آنها موفقیت‌آمیز نبود و پس از سه سال به جدایی انجامید، اما این نام را تا پایان عمر حفظ کرد (قویی، ص ۱۷۱). حمید سیاح فارغ‌التحصیل دانشکده حقوق دانشگاه مسکو بود. او، پس از انقلاب اکتبر ۱۹۱۷ م، معاون سفیر ایران در شوروی شد. سپس به مدت چند سال سفیر ایران در مسکو بود. در دوره رضا شاه به وزارت پیشه و هنر نیز رسید. در سفر قوام‌السلطنه به مسکو، در سال ۱۳۲۴ ش، جزو هیئت همراه او بود (گذشته چراغ راه آینده است، ص ۳۶۵).

فاطمه سیاح تحصیلات متوسطه و عالی را در زادگاهش گذراند و از دانشکده ادبیات دانشگاه مسکو در رشته ادبیات اروپایی درجه دکتری گرفت. رساله فارغ‌التحصیلی خود را درباره آناتول فرانس نوشت. «در هنر نقاشی و موسیقی نیز صاحب نظر بود و مدتی در کنسرواتوار مسکو به فراگرفتن پیانو پرداخته بسود» (اتحاد، ج ۵، ص ۴۱۷). پس از چهار سال تدریس در دانشکده‌های روسیه و نوشتن مقالاتی در مجلات آن کشور، در سال ۱۳۱۲ ش به ایران آمد (سیاح، ص ۳۵۲).

او پیش از این نیز یک بار، به دعوت حمید سیاح، در سال ۱۳۰۰ ش به ایران آمده بود و پس از دیدار با اقوام به روسیه بازگشته بود. فاطمه سیاح در سال ۱۳۱۳ ش با دو مقاله در کنگره هزاره فردوسی شرکت کرد. در همان سال به خدمت وزارت فرهنگ درآمد و پس از یک سال، معاون اداره تعلیمات نسوان آن وزارتخانه شد. رضاشاه در

آنتونی گیدنز
قلم‌انداز
کریم فیضی

تلخ و شیرین می‌شویم

درباره همه اشخاص و قضایا و جریانها معمولاً روندی در ذهن ما وجود دارد که موجب نوع تلقی و برداشت ما و نحوه قضاوت و ارتباط و مواجهه ما می‌شود. حاصل اینکه: ذهن است و تصویر که از موقعیت‌های گوناگون پدید می‌آید و به تصویر اصلی و نهایی بدل می‌شود و همین تصویر موقعیت ما را در ارتباط با اشخاص و اشیاء تعیین می‌کند.

همه ما در زندگی مان موارد متعددی را سراغ داریم که به نقش آفرینی تصاویر گوناگون برمی‌گردد. شنیدن یک خبر نوبدبخش، موجب تغییر حال هر انسانی می‌شود، همچنانکه شنیدن یک خبر تلخ، موجب ناامیدی می‌گردد. در این قبیل موارد، «خبر خوب» و «خبر تلخ» موقعیت‌هایی هستند که تصاویر ذهنی قبلی ما را منقلب می‌کند و تصویر جدیدی را در ذهن ما پدید می‌آورد که بسته به نوع آن واکنش نشان می‌دهیم و تلخ و شیرین می‌شویم.

تصاویری که در ذهن ما قرار می‌گیرد، معمولاً به لحظه ما شکل می‌دهد و ما با همان لحظه تازه شکل گرفته به ارزیابی می‌پردازیم: ارزیابی گذشته، ارزیابی حال و ارزیابی آینده. تجربیات متعددی در دست است که نشان می‌دهد هر تصویری که آینده را برای انسان تیره و تار کند، بسیار غم‌انگیز و مصیبت‌بار است. در مقابل تصاویری که آینده را به صورتی زیباتر و دلخواه‌تر نمایان می‌کند، مست‌کننده و لذت‌بخش است.

درست از همین جاست که انسان از وعده‌هایی که آینده خویش را نوید می‌دهند، به شادمانی استقبال می‌کند و شادمانی‌اش را پنهان نمی‌کند و در مقابل، از مظاهری که نشان دهنده آیندهای مبهم باشد، دچار اندوه و ناراحتی‌های متعدد روحی و روانی می‌شود که البته می‌توان فراتر از رفتار، در آینده اجتماع نیز چگونگی این حالت را تشخیص داد و بازشناسی کرد.

حال و روحیه پدری که نسبت به آینده تحصیلی و شغلی فرزندش اطمینان دارد، با حال و روحیه پدری که چنین اطمینانی ندارد، بلکه براساس شواهدی چند می‌داند که شرایط خوبی در انتظار نیست، یکسان نیست و نمی‌تواند یکسان باشد. این موضوع، پدید آمده از دو تصویر ذهنی است که ممکن است هیچکدام هم منطبق با واقعیت نباشند! حتی اگر براساس دلایل و قوانینی چنین انطباقی وجود داشته باشد، منطبق نمی‌تواند ثابت و همیشگی باشد بلکه هیچ بعید نیست که با پدید آمدن یک موقعیت ناشناخته و حتی غیر قابل پیش‌بینی که زندگی سرشار از آنهاست، از اساس تغییر و تحول پذیرد.

با این حال، انسان در تاریخ زندگی هزاران ساله خویش نشان داده که تابع تصاویر ذهنی خویش است و هرگز بر خلاف منطق تصویر ذهنی خویش عمل نکرده، و کاری صورت نداده است، تا به آن حد که اگر کسی بگوید: ما بر خلاف تصویر موجود در ذهنمان نه فکری می‌کنیم، نه سخنی بر زبان می‌آوریم و نه ارتباطی برقرار می‌کنیم، حرفی خلاف واقع نزده است. آری، این تصاویر ذهنی ماست که به ما شکل و حالت می‌دهد و ما را به آنچه که باید انجام بدهیم، الزام می‌کند.

حال اگر توجه داشته باشیم که ما هیچ وقت بی‌تصویر نیستیم و نیز توجه داشته باشیم که هر موقعیتی تصویری به همراه دارد که قاطع و نافذ و مؤثر است، این نتیجه را در برابر خود خواهیم یافت که این تصاویر ذهنی ما هستند که بر ما حکومت می‌کنند و زندگی و روابط و جهت‌گیری‌های ما را راه می‌برند.

تحریر

اشاره: آنچه می‌خوانید شرحی است که داستان نویسنده فقیه بزرگ علوی پس از دیدن کتاب «اخلاق ناصری» به تصحیح مجتبی مینوی با همکاری علیرضا حیدری به صورت نامه به قلم آورده است.

دوست گرامی آقای علیرضا حیدری!

غرض از این چند سطر سپاسگزاری از لطف شماست که «اخلاق ناصری» را به من هدیه فرموده‌اید. اگر چه زمانی که دریافت این گنجینه نفیس می‌گذرد، اما ماهی را هر وقت از آب بگیرم، تازه است. فرصتی دست داد که چند روزی با «اخلاق ناصری» ور بروم. با این کتاب آشنا بودم. قریب پانزده سال پیش یونسکو UNESCO به توصیه پروفیسور ویکنز Wickens ترجمه انگلیسی آن را برایم فرستاد و از تهران اصل فارسی چاپ کتابفروشی علمیه اسلامی را خواستم و تا اندازه‌ای که عاقل می‌رسید و سودم کفاف می‌داد، هر دو را با هم مقایسه کردم و فیض بردم و گمان می‌کنم بر معلوماتم افزوده شد. «اخلاق ناصری» به تصحیح و تنقیح مجتبی مینوی و شما اقدام شایانی است در راه آشنا ساختن دانش دوستان ایران و شرق شناسان جهان با طرز تفکر مردم کشور ما در قرون وسطی؛ و صمیمانه تشکر می‌کنم که مرا با چنین هدیه گرانبهائی غنی تر ساخته‌اید.

قصده من از این چند سطر اصلاً و ابداً ارزیابی کار شما و تحقیق درباره زندگانی و رفتار و کردار خواجه نصیرالدین طوسی و سبب تحریر «اخلاق» نیست. این کاری است که از من بر نمی‌آید و بهتر است که آن را به اهل ادب واگذار کنم. منظور من بیشتر مرور خاطرات است در زمینه دوستی و همکاری با مجتبی مینوی.

خوب می‌دانم که چقدر رنج در تهیه این اثر کشیده‌اید. من با سواس مینوی آشنا هستم و به تجربه آموخته‌ام که کار کردن با مینوی چقدر سودمند و آموزنده و در عین حال شاق و گاهی طاقت‌فرسا بوده است. من تا به حال یک سطر هم منتشر نکرده‌ام که قبلاً به دوستان صمیمی خود نشان نداده باشم. وقتی «چشمه‌پاش» را نوشتم، پاک‌نویس آن را پیش از چاپ به مجتبی مینوی و عبدالحسین نوشین دادم که بخوانند. قضاوت هر دو آنها را بعدها از هر دوشان کتبی خواستم، چون یکی از دوستان نکته‌ای درباره این کتاب یادآوری کرده بود که با واقعیت تطبیق نمی‌کرد. این تذکرات ناروا در دورانی در مجله‌ای منتشر شد که تنها ذکر اسم من در روزنامه و یا مجله‌ای، نویسنده را به خانه‌های ساواک می‌کشاند. من از این دوست گله‌ای ندارم. او نمی‌توانست در ایران ساواک‌زده جز این نوشته باشد. روزی که قرار بود بروم و نسخه خطی را از مجتبی مینوی پس بگیرم، هنوز آن را تمام نکرده بود و داشت صفحه‌های آخر را می‌خواند. ما با هم هیچ رودربایستی نداشتیم. به من گفت: بنشین و جیک نزن! همین که داستان را به پایان رساند، زیر صفحه آخر نوشت: «توقصه‌گوی خوبی هستی.» یقین دارم که نخواست به من لقب «نویسنده» بدهد، چون کاملاً با خط و ربط من آشنا بود و می‌دانست چند مرده حلاجم. منتها من از عنوان «قصه‌گو» بیشتر خوشحال شدم و فرصت یافتم که باد در آستین اندازم. به دلیل این که توانسته بودم فاضلی از قماش مجتبی مینوی را با داستان سربازی تحت تأثیر قرار دهم. آنقدر در قضاوت و در نوشته‌های خود دقیق بود که نمی‌توانست چیزی بنویسد که به نظرش کاملاً صحیح نمی‌آمد. اگر بعدها در آثار خود اشتباهی می‌یافت، باکی

نداشت از این که علناً اصلاح کند.

تندخو بود و پرخاشگر. اگر اشتباه نمی‌کنم، دوستانش به او لقب «ستیه‌نده» داده بودند. یادم می‌آید در سالی که او در آمریکا به سر می‌برد، نمی‌دانم سر چه موضوعی با هم حرف‌مان شد. ظاهراً در نامه‌ای به او نسبت «سم‌پاشی» داده بودم. مقصودم حملات او به دستگاه دیکتاتوری و شکوه‌اش از نامردانی بود که نمی‌گذاشتند به کارش برسند. در پاسخ سخت به من تاخت که او زهر نریخته و حقایق را گفته است. واکنش من تسلیم و رضا بود. با لحن فقیرانه‌ای جواب دادم:

مقاله‌ای به قلم پورنگ طلوی

یادای از مینوی

پورنگ طلوی

«مینوی جان! همین تو یکی کم بودی که به من ناسزا بگویی؟ سال‌هاست که به فحش خوری از جانب خودی و بیگانه عادت کرده‌ام. به توهین کسانی که زیر دست من هستند هرگز اعتنائی نکرده‌ام، اما آخر تو چرا؟» جوابش چیزی جز دلجوئی و محبت نمی‌توانست باشد. تندخو بود، اما دل نازک هم بود.

به حاشیه رفتم. می‌خواستم اشاره‌ای کرده باشم به این که با چه دقت و پیگیری کار می‌کرد. بنا بر توصیه سعید نفیسی قرار شد که من Das iranische Nationalepos اثر نولدکه Theodor noldeke را درباره شاهنامه فردوسی از زبان آلمانی برای درج در مجله «شرق» که در آن دوران به خرج کتابفروشی رضائی توسط عباس اقبال و سعید نفیسی و سایر «ادبای سבעه» اداره می‌شد، ترجمه کنم. چون مجله پس از مدتی تعطیل شد به ترغیب مجتبی مینوی چاپ جداگانه و انتشار «حماسه ملی ایران» از بابت وجوه اعانه‌ای که سر یک معامله تریاک از بازرگان سرشناس و ثروتمندی، وزیر دارائی وقت تقی‌زاده به سود امور خیریه گرفته بود، امکان‌پذیر گردید. مینوی یک نسخه انگلیسی در اختیار داشت و ترجمه مرا از آلمانی با آن مقایسه می‌کرد. آن وقت جر و بحث درباره هموار کردن عبارت و مقابله اصطلاحات با معادل فارسی آنها و پیدا کردن بیت‌های شاهنامه که مورد استفاده نولدکه قرار گرفته بود از روی شاهنامه‌های چاپ ایران آغاز می‌شد. حافظه عجیب او در جستجوی بیت‌ها و پشت‌تکارش که حتی الامکان به تمام منابعی که بدانها نولدکه اشاره کرده بود مراجعه و استنتاجات او را با استنباطات خود تطبیق کند، و صبر و حوصله‌اش با سرکله‌زدن با من که در این رشته نوچه بودم، عجیب بود. باید اعتراف کنم که این جدل‌ها تا چه اندازه برایم آموزنده بود.

از این جهت، خوب می‌توانم تصورش را بکنم که چه رنجی برده‌اید تا توانسته‌اید چنین ارمغانی به جوانان دانش‌دوست پیشکش کنید. عوضش اجر خوبی هم برده‌اید. تا به حال «اخلاق ناصری» تنها به درد چند صد نفر فاضل و عالم می‌خورد و دیگران از آن بهره‌ای نمی‌بردند؛ شما با این «اخلاق» به با سواد کردن امثال من و نشر تفکر و فلسفه اسلامی قرون وسطی خدمتی کرده‌اید که اینک حتی برای شاگردان دبیرستان نیز قابل فهم شده است. الحاق فرهنگ اصطلاحات به دو زبان فارسی و انگلیسی از زحمت نویسندگان و

خوانندگان و مترجمین در آینده خواهد کاست. بسیاری از اصطلاحات را با ترجمه ویکنز مقایسه کردم و الحق این مرد از چه هوش و فراستی برخوردار بوده که توانسته است معادل لغات فلسفی اسلامی را در زبان‌های اروپائی پیدا کند. چقدر شاد شدم که مینوی و شما از زحمات این دانشمند قدردانی کرده‌اید، برخلاف نادانان که از آثارشان می‌زدند و دشنامشان می‌گویند.

مسأله دو: مقدمه نوشتن بر «اخلاق ناصری» یک‌بار به سود اسمعیلیان و یک بار به نفع دشمنانشان معلوم می‌شود که آن خدا بیامرز را تا آخرین لحظه زندگی مشغول کرده بوده است. بی‌آنکه بخوام طرز کار خود را به نحوی با پژوهشگری و تیزبینی و پشتکار و صداقت او مانند کنم، من هم وقتی نظر براون و بعد عقیده رپیکار را در این بحث خواندم، راستی که ناراحت شدم و برآشفتم. کسانی که بیرون گود ایستاده‌اند آسان می‌توانند فریاد برآورند: لنگش کن. الله‌اکبر، چقدر این مورخین دانا هستند که می‌توانند تشخیص دهند که در چه اوضاع و احوالی و زیر چه فشارهای مادی و روحی، آدمی ۷۰۰ سال پیش از دوران زندگانشان زیسته و دست به کاری زده که برایشان یقین حاصل شده است باید او را به خیانت و چپاول محکوم کنند یا گفته‌های دیگران را درباره آنها حقیقت محض بشناسند.

امثال براون در انگلستان قرن بیستم کتاب می‌نوشتند، زمانی که این کشور تقریباً بر تمام دنیا سیادت می‌کرد و اگر ملتی مانند آلمان‌ها هوس کشورگشائی و جهان‌خوازی در سر می‌پروراند، با توپ و تانک ذلیلش می‌ساختند. خودشان در امن و امان و در ناز و نعمت می‌زیستند و کسی جرأت نداشت بگوید: زیر ابرو تان چشم است؛ از حال مردان پاک باخته‌ای که در شورش و انقلاب

و جنگ‌های مذهبی و سیاسی و هرج و مرج و زیر فرمان امیران و سردمداران خونخوار هر روز و هر ساعت جانشان در خطر بود، این سبکباران ساحل‌ها چه می‌دانستند؟ شماره‌کسانی که در هر قرن در برابر ظلم و زشتی سینه سپر می‌کنند و از جانبازی نمی‌هراسند انگشت‌شمار است؛ بقیه مردم اغلب سازگارند و چشم به راه قهرمانی که برخیزد، به خاطر آنها پیشواز خطر برود و آنها را از شر زورگویان و زیرپرستان رهائی بخشد. شعار همگان این است: چون نتوانی سنگ را بگری، بایدش بیوسی. صرف‌نظر از قضاوت ناشیانه براون درباره خواجه نصیرالدین طوسی ظن او زننده و خصمانه است. او را double-dyed traitor خوانن بالفطره می‌خواند و جای نیشخند روزگار می‌داند که چنین آدمی (یعنی آدم بداخلاق و خائن) بهترین کتاب را درباره اخلاق به زبان فارسی نوشته است. بار دیگر در شرح زندگی او می‌افزاید که خواجه همراه ارتش مغول که بغداد را ویران کرد از غارت چندین کتابخانه سود برد و مجموعه کتاب‌های خود را غنیر ساخت و از قول ابن‌شاکر تعداد نسخه‌های این کتابخانه را ۴۰۰/۰۰۰ ذکر می‌کند. دلم می‌خواست می‌دانستم که تعداد کتاب‌های کتابخانه ملی که در حدود یک قرن است کتاب از ایران و تمام دنیا جمع‌آوری می‌کند و هدیه می‌گیرد و کتابخانه چند صدساله آستانه مقدس رضوی و کتابخانه مجلس چقدر است تا این عده‌ها را با شماره ۴۰۰/۰۰۰ بسنجیم.

ممکن است این قضاوت ظالمانه‌خاورشناس انگلیسی ناشی از این اطلاع نادرست بوده باشد که خواجه نصیرالدین طوسی به مخدوم خود کیای اسمعیلی خیانت کرده و او را تسلیم به هلاکو واداشته بوده باشد، در صورتی که مجتبی مینوی این فرض را نمی‌پذیرد و بیشتر به نوشته عطاملک جوینی اعتماد دارد که خود در دستگاه هلاکو کیا بیا بوده و ناظر حوادث. در هر حال قضاوتی چنین ظالمانه دور از انصاف و دقت بنظر می‌رسد. ممکن است که لب مطلب همان باشد که براون بیان کرده است، اما تعبیر و تفسیر آن از روی بی‌اطلاعی و خصمانه است.

مجتبی مینوی کسه خود چنین وضعی را می‌بایست تحمل کند و مصیبت توقیف آثارش را کشیده بود، همین واقعیت را به زبان ملایمتری نقل می‌کند. او شکی ندارد که خواجه نصیرالدین طوسی را برخلاف میلش ناصرالدین محتشم در قهستان نگاه نداشته بوده است و بعید می‌دانسته است که او چنین ادعائی کرده بوده باشد. اما تصدیق می‌کند که در آن دوران برای اهل علم انتشار آثار جز به دستیاری حکومتی قوی میسر نمی‌بوده است و در پهنه خراسان تنها دولتی که می‌شد بدان امیدوار بود حکومت اسمعیلیان می‌توانست بوده باشد، پس چاره‌ای نداشته است، جز اینکه بدانها پنهانده شده باشد.

موضوع سر بفرما، بنشین و بترگ است. خود مینوی روزی گرفتار همین بلیه شده بوده است. در سال ۱۳۱۰ زمانی که داشت «شاهنشاهی ساسانیان» اثر کریستن‌سن را ترجمه و آماده چاپ می‌کرد به تحریک یکی از درباریان که او نیز دست اندر کار ترجمه همین کتاب بود، داشتند پاپوشی برایش می‌دوختند که قلم او را برای همیشه بشکنند. مینوی مخفیانه بدون اینکه حتی از دوستان خود خداحافظی کند به لندن گریخت و تا بعد از جنگ دوم جهانی در این شهر برای رفع گرسنگی به گویندگی رادیو لندن به زبان فارسی تن در داد، شغلی که به تصدیق دوستان و دشمنانش شایسته او نمی‌بود.

ادامه دارد

طب

شمامه ملک زاده

بدان که از دیدگاه طبیبان، فصل‌های سال با فصل‌های نجومی موردنظر منجمین تفاوت دارد. به نظر ستاره‌شناسان فصول چهارگانه عبارتند از زمانهایی که خورشید در هر ربع از ربع‌های منطقه البروج جایجا میشود و انتقال به این ربع‌ها را از «اعتدال بهاری» شروع می‌کند. فصل بهار مدت زمانی است که ساکنان مناطق معتدل برای رفع سرما چندان نیازی به آتش نداشته باشند، و برای رفع گرما به خنک‌کننده‌ها پناه نبرند و درختان در آن شروع به نشو و نما کنند. مدت فصل بهار زمانی است که از اعتدال بهاری یا کمی قبل از آن و یا کمی بعد از آن شروع میشود و تا خورشید به نیمه برج ثور برسد ادامه دارد. پائیز در سرزمین زیستی ما زمانی برابر و مقابل بهار است. شاید بهار در سرزمین‌های دیگر زودتر و پائیز در آنها دیرنماتر باشد. تابستان عبارت از تمام دوره گرما و زمستان عبارت از زمان سرماست. پس در نظر اطباء هر یک از فصول بهار و پائیز از هر یک از فصول تابستان و زمستان کوتاه‌ترند و زمان زمستان برابر تابستان و یا در مناطق گوناگون کمی بیشتر و یا کمتر از آن است. میتوان از نظریه اطباء چنین استنباط کرد که بهار موسمی است در میان شکفتن گلها و سرآغاز پیدایش میوه‌ها و پائیز زمانی است که شروع آن رنگ باختن برگ درختان و پایان برگریزان است. هر چه از این دو موسم خارج است تابستان و زمستان است.

مزاج بهار

ما میگوئیم: مزاج بهار مزاجی است معتدل و نه مزاجی تر و گرم، به آن صورتی که برخی پنداشته‌اند.

داوری در این زمینه به فلسفه طبیعی محول میشود. باید باور داشت که بهار معتدل است و تابستان گرم. سبب گرمی تابستان این است که خورشید به سمت الراس‌ها نزدیک است و نیروی اشعه آن فرو می‌ریزد. به نظر می‌آید که در این فصل تابش آن از دو حالت خارج نیست. این تابش یا بر زوایای بسیار حاده است و یا در همان خطوطی که از آن مرور کرده است منعکس میشود و آنگاه تابش آن متراکم میگردد.

اینک علت حقیقی درجات شدت گرمی تابش و کم و زیادبودن آنرا بیان میکنیم: (۳۱) خورشید را به شکل استوانه‌ای در نظر میگیریم که بتدریج بشکل مخروط درمی‌آید. تابش نور از تمام جسم خورشید انجام می‌گیرد. بخشی از این اشعه که از رأس مخروط می‌آید چنان است که از مرکز جسم خورشید تابیده، بر مقابل خود فرود می‌آید. بخشی از تابش از پهنای خورشید یا از طرف پیرامون یا نزدیک به کناره‌های جسم خورشید می‌آید. حدت و شدت تابش در آن بخشی است که از مخروط می‌آید، چه گرمی از هر طرف به این نقطه روی آور است. لیکن تابشی که از کناره‌های استوانی برمی‌خیزد و فرو می‌ریزد این شدت و حدت را ندارد و از تابش مرکزی ضعیفتر است. ما که ساکنان خطوط عرضی شمالی هستیم وقتی به تابستان میرسیم یا روبروی رأس مخروط هستیم و یا نسبتاً به آن نزدیک شده‌ایم، این روبرویی برای ما دوام میکند. لیکن در زمستان اشعه‌ای که بر ما می‌تابد از نزدیک کناره دور خورشید است، به همین علت است که روشنائی خورشید در تابستان بیشتر از زمستان است، با اینکه فاصله جایگاه ما تا خورشید در تابستان که خورشید در اوج بلندی است نسبت بفاصله ما با خورشید در زمستان بیشتر است. بیان نسبت این نزدیکی و دوری را از لحاظ کیفی و کمی در رشته ستاره‌شناسی که در حکمت جزئی از ریاضیات است میتوان یافت، همچنانکه

بیان سبب شدت گرما را که از شدت تابش ناشی میشود نیز میتوان در رشته طبیعی که جزئی از علم حکمت است جستجو کرد.

مزاج تابستان

تابستان هم گرم است و هم خشک. خشکی تابستان ناشی از علل زیر است:

- ۱- تشدید گرما که رطوبت را از بین میبرد.
- ۲- انبساط هوا که ضمن آن اجزای گوهر هوا از هم جدا میشود و همچنین هماهنگی آن با

از میراث طب سیئوی

مزاج فصل‌ها

مزاج آتشین.

۳- کمبود باران و شبنم در تابستان.

مزاج زمستان

زمستان هم سرد است و هم مرطوب و علل آن نیز عکس عللی است که موجب گرمی و خشکی تابستان هستند.

مزاج پائیز

در پائیز که گرما کاهش نیافته است و سرما هنوز شدت پیدا نکرده است از لحاظ تابش خورشید در برابر حد فاصل بین سهم خورشید و کناره‌های پیرامون خورشید واقع میشود. به این جهت فصل پائیز از لحاظ سردی و گرمی معتدل ولیکن از لحاظ تری و خشکی نامعتدل است، زیرا خورشید هوا را خشکانیده است و هنوز چنان رطوبت‌زائی رخ نداده است که عمل خشک‌کنندگی عامل خشک‌کننده را خنثی کند. حالت سرد گرداندن با حالت رطوبی کردن متفاوت است، چه تغییر دادن به سردی آسانتر از تغییر دادن به نمناکی است. همچنین نمناک کردن بوسیله سردی با خشکانیدن بوسیله گرمی نمیتواند برابری کند. خشک کردن بوسیله گرمی آسان است، چه گرمای مختصر خشک می‌کند اما سرمای مختصر مرطوب نمیکند و میتوان گفت که گرمای مختصر در رطوبی کردن از سرمای کمتر نیرومندتر است، زیرا گرمای مختصر عمل تبخیر انجام میدهد و از بین نمیرد ولی سرمای مختصر نمیتواند و بالعکس غلظت میدهد، جمع میکند و نگه میدارد. به همین علت است که روال باقی ماندن بهار بر رطوبت زمستانی با وضع باقی ماندن پائیز بر خشکی تابستانی یکسان نیست، چون رطوبی بودن بهار در مدت معینی بوسیله گرمی معتدل میشود، در حالی که خشکی پائیز در محدوده این مدت بوسیله سردی اعتدال نمی‌یابد. بنظر می‌رسد که در ایجاد خشکی و ایجاد تری، دو عامل مؤثر مخالف موجود نباشد بلکه در یکی از این دو، سرشتی دست‌اندرکار است که با دیگری کاری ندارد. چه اگر از خشک شدن بحث کنیم به این معنی است که گوهر تری از میان رفته است ولی وقتی از رطوبی شدن بحث میشود باین معنی نیست که گوهر خشکی بکلی نابود شده است بلکه تنها این معنی ملحوظ است که گوهر نم پدید آمده است. وقتی از هوای تر و هوای خشک بحث میکنیم مقصود ما نه شکل و هیئت هواست و نه کیفیت و کمیت طبیعی آن. نظر ما معطوف به چنین موضوعی نیست بلکه غرض از هوای مرطوب این است که بخارهای متراکم و آبدار با هوا در آمیخته‌اند، یعنی هوا بر اثر متراکم شدن به هماهنگی بخار آب درآمده است و وقتی از هوای خشک بحث میکنیم مقصود این است که بخار آب از هوا جدا شده است و اجزای پراکنده هوا به هماهنگی گوهر آتش گرائیده است، یا اینکه

دو دهای زمینی با هوا آمیخته‌اند و هوا در خشک بودن با زمین (خاک) هم‌آهنگ گشته است. زمین با کمترین گرمائی که در فصل بهار از اشعه خورشید دریافت می‌کند، رطوبت زیاده از حد لازم را که در زمستان دریافت کرده است از خود می‌راند. لیکن پائیز فاقد چنین حالتی است که هوا را با کمترین سرما، مرطوب کند و اگر تو می‌خواهی این راز را بهتر درک کنی بیا و بنگر که آیا مرطوب گشتن اجسام خشک در هوای سرد بهمان اندازه خشک

شدن چیزهای مرطوب در هوای گرم است؟ این قیاس در حالتی است که سردی و گرمی هوا تقریباً یکسان و برابر باشند، آری اگر در این مسأله دقت کنی میفهمی که گرمی و سردی از لحاظ تأثیر گذاشتن‌شان متفاوت هستند. علاوه بر این عامل مؤثرتری هم وجود دارد و آن این که اگر رطوبت عامل مددکاری نداشته باشد که آن را نگه دارد، نه در هوای سرد دوام می‌آورد و نه در هوای گرم. و بدیهی است که خشکی به هیچ کمکی نیازمند نیست. مقصود از این که رطوبت در اجسامی که در برابر هوا قرار دارند و یا هوای مربوط اگر مددکاری نداشته باشد، دوام زیاد ندارد، این است که مفهوم «هوای بسیار سرد» ناظر است بر مقایسه آن با وضع بدن ما. ولی این هوای سرد که برای ما محسوس است حتی در سرزمین‌هایی که سرمای قبل از ما به آن‌ها می‌رسد تا این حد سرد نیست که تحلیل هرگز در آن راه نیابد، بلکه در همه حال بر اثر نیروی حرارتی خورشید و اشعه ستارگان که در فضا هستند در حال گداختن است. اگر امدادی به سرما نرسد و گداختن استمرار یابد، خشکی به زودی رخ می‌دهد. در بهاران، مقدار رطوبت تحلیل رفته بیشتر از رطوبت بخار شده است و به این علت گرمی و رطوبت کم و لطیف در ظاهر جو هست و گرمای شدید در دل زمین وجود دارد و بخش لطیفی از آن گرمی تا نزدیکی سطح زمین می‌آید. در زمستان بنا به معلوماتی که از علوم طبیعی اصلی کسب شده است درون زمین دارای گرمای بسیار شدید و گرمای جو اندک است. پس دو عامل برای ایجاد رطوبت پدید می‌آید که عبارتند از اولاً تصعید و بعد تغلیظ، به‌ویژه که سرما نیز گوهر هوا را غلیظ می‌گرداند و موجبات تبدیل آن به حالت بخاری را فراهم می‌سازد.

اما در بهاران تحلیل رفتن هوا بیشتر از تبخیر آن است. گرمایی که در دل زمین وجود دارد بسیار کاهش می‌یابد و قسمتی از آن به طرف سطح زمین روی می‌آورد. این بخش حرارت به وسیله دو عامل قوی‌تر از تبخیرکننده، یا چیزی که لطافت در تبخیر دارد دفع می‌شود و به سوی سطح زمین می‌آید. نیروی دفع کننده گرما که بر ماده تسلط دارد آن را لطیف می‌سازد. بر اثر این بخار کردن لطیف، گرمای جو زیاد می‌شود و گرمی افزایش یافته، سبب تحلیل رفتن می‌گردد.

اکثر عواملی را که در خشکانیدن، مرطوب کردن، تحلیل بردن و تبخیر شدن مؤثر هستند از نظر گذرانیم. اگر تک‌تک عوامل را از هم جدا کنیم و هر یک را جداگانه شرح دهیم می‌بینیم که برخی از آن‌ها ممکن است تأثیرات دیگری نیز داشته باشد که ما آن را بیان نکرده‌ایم. چون در بهاران ماده بالا رو و لطیف کننده زیاد نیست، مزاج بهار از لحاظ مقدار رطوبت و خشکی معتدل

است و همچنین از حیث گرما و سرما در حالت اعتدال می‌باشد. هرچند مزاج بهار در اوایل فصل به سوی رطوبت گرایش بیشتری دارد و از اعتدال دور شده است، با این همه دوری بهار از اعتدال در اوایل فصل با دوری پائیز از اعتدال که به سوی خشک‌مزاجی گرایش دارد قابل قیاس نیست. گذشته از آن اگر کسی بگوید که پائیز از حیث گرمی و سردی دارای مزاج کاملاً معتدل نیست از حقیقت دور نشده است زیرا هوای پائیزی به علت خشکی زیادش آمادگی کامل برای پذیرش گرما دارد و با مزاج آتشینی که تابستان برای آن تدارک دیده است خود را هماهنگ می‌سازد. به این جهت نیم‌روزهای پائیز به روزهای گرم تابستان می‌مانند و می‌توان آن‌ها را نیم‌روز تابستانی نامید. شب‌ها و بامدادان پائیز سرد است، زیرا اولاً در پائیز خورشید از برابر سرما کناره گرفته است و ثانیاً هوای لطیف و نامتراکم، از سردی تأثیر زیاد می‌پذیرد. اما اعتدال مزاج بهار از لحاظ گرمی و سردی بیشتر از پائیز است، زیرا هوای بهار مانند هوای پائیز از گرما و سرما چندان تأثیرپذیری ندارد که خود را مانند پائیز با سبب هماهنگ سازد. شب‌ها و روزهای بهاری از حیث گرما و سرما زیاد متفاوت نیستند. اگر پرسیده شود چرا شب‌های پائیزی از شب‌های بهاری سردترند، در صورتی که هوای پائیز لطیف‌تر است و باید گرم‌تر باشد؟ در پاسخ می‌گوییم هوایی که بسیار رقیق باشد سرنوشتش مانند سرنوشت آبی است که بسیار رقیق است و سردی و گرمی بر آن زودتر اثر می‌گذارند. به همین علت است که اگر آب را گرم کنیم و آن را در سرما قرار دهیم تا یخ ببندد زودتر از آبی که قبلاً گرم نکرده‌ایم یخ می‌بندد، زیرا وقتی آب گرم می‌شود رقیق می‌گردد و سرما به سهولت در آن نفوذ می‌کند. علت این که بدن ما نسبت به سرمای بهاری چنان حساسیتی ندارد که نسبت به سرمای پائیزی دارد این است که بدن در بهاران از سرما به گرما آمده است و قبلاً به سرما عادت کرده بود، لیکن در پائیز عکس این مسأله صادق است. علاوه بر آن پائیز به طرف زمستان سیر می‌کند و بهار از زمستان دور شده است.

این نکته را نیز بدان که هر یک از فصول در هر منطقه از مناطق زمین، نوعی بیماری را برمی‌انگیزد. بر طبیب است که بیماری ویژه سرزمین‌های مختلف و تابع فصول مختلف را به خوبی بشناسد تا بتواند وسایل پیشگیری یا چاره‌جویی و معالجه آن‌ها را تدبیر نمایند. گاهی اتفاق می‌افتد که در یک روز معین حالت فصل معینی بروز می‌کند، روزی ممکن است زمستانی و روز دیگری تابستانی باشد؛ روزی پیش می‌آید که می‌توان آن را پائیزی نامید و سرانجام روز دیگری را می‌بینیم که در آن هم گرما و هم سرما هر دو عارض می‌شوند.

۴ فرهنگ

ویژه فرهنگ تاریخ وتمدن ایران وجهان/۲۱۶ **اخبارات**

در بهمن و اسفند ۸۳ پخشى از خاطرات دوست بسيار عزيز استاد دانشمند پز گوار جناب آقاى دكتر احمد مهدوى دامغانى در شصت‌سال پيش در دوره دانشجويى ايشان در سال‌هاى ۱۳۲۶ – ۱۳۲۵ نقل شده بود كه گويا اصلش در مجموعه‌اى به نام «مقالا‏ت‏ى در حديث ديگران…» به چاپ رسيده و ضمن آن لطف ب‏ى دريغ استاد سبب شده بود كه ابراز عنايت مبالغه‌آم‏يزى در مورد اين ارادت‌منس‏د قديم خود فرمايند و مثل هم‏يشه شرم‏ندۀ عنايت ايشان ش‏دم.

نام من رفته‌ست روزى بر لب جانان به سهو اهل دل را بوى جان مى‌آيد از نام‏ى هنوز حضرت استاد سهم‏ى بيش از حق براى وطن‌پرست‏ى بنده كه فط‏رى و ط‏بيعى هر كس است قائل شده‌اند. واقعيت اين است كه در آن روزها همه ايرانيان در سراسر ايران اج‏ز معدودى افراد ساده دل فريب خورده) آماده فداكارى در مقابل برنامه‌ها‏ى ضد ايراني روس‏ها بودند. حتى در درون حزب توده كه در آن سال‏ها حام‏ى و مدافع تج‏ز‏يه طلبان شناخته مى‌شدند افراد آزاده و وطن‌پرست كه نزديك به اكثريت اعضا‏ى آن حزب را تشكي‏ل مى‌دادند مخالف بست‏گ‏ى رهبران خائن آن حزب به شوروى و توط‏ئه تج‏ز‏يه به ط‏لب‏ى بودند. و ازجمله آنها مرحوم خليل ملك‏ى و يارانش بودند كه انشعاب كردند و اين حرك‏ت آنان پيش از ت‏يتو (در ي‏وگسلاوى) و ا‏يم‏ره ناگ‏ى (درمجارستان) و دو چ‏پك (در چك‏س‏ل‏واك‏ى) و ليخ والس‏ا (در لهستان) و ديگران در جاه‏ى ديگر، در گس‏تن‏ى از شور‏ى نخست‏ين تو دهن‏ى دندان‏شكن به ت‏ر‏ا‏ر سرخ (استال‏ين) بود و نشان مى‌داد كه ايراني اگر كم‏ونيست هم مى‌شد دلش با ايران بود.

در آن غ‏لب‏ان شور و احساسات مل‏ى، عده‡ا‏ى داوطلبان جوان آذربايجاني با برنامه‌ريز‏ى جمعيت آذربايجان (كه من با آن ارتباط‏ى نداشتم) از تهران به ج‏يه‏ه رفت‏ند اما من اين بخت و افتخار را نداشتم چون مرد ميدان جنگ ني‏وم‏ و دست‏م به هيچ صورت با اسلحه جنگ‏ى آشنا نبود. نه خدمت نظام رفته بود‏م و نه ا‏هل شكار بود‏م كه اق‏لاً با اسلحه شكار‏ى ت‏يرانداز‏ى كرده باش‏م. اسلحهٔ من قلم و ز‏بان من بود.

در آن سال‏ها در اول همه سال تحصيل‏ى دانشكده‡ها ليست ثبت‏نام شاگردان را به اداره نظام وظيف‏ه مى‌فرستاد‏ند و برا‏ى آنها برگ معاف‏ى تحصيل‏ى صادر مى‌شد و كسان‏ى حتى بدون نيت تحصيل در دانشكده‡ا‏ى نام‌ن‏وس‏ى مى‌كرد‏ند و چون آزم‏ون ورود‏ى در كار ني‏ود و مدت تحصيل در دانش‏گاه هم محد‏ود نبود هزاران نفر هر سال ب‏دين صورت معاف‏ى تحصيل‏ى مى‌گرفت‏ند. از طرف ديگر بعد از ت‏رم سوم شه‏ريور ۱۳۳۰ (او ف‏روايش‏ى ارش‏ن، بسيار‏ى از مش‏مول‏ين به خدمت رفته بودند و غ‏ا‏يب محسوب مى‌شد‏ند و اين وضع مش‏كلات فراوان‏ى در كار مردم و دول‏ت ايجاد كرده بود. برا‏ى رفع مش‏كل مرح‏وم دك‏تر مصدق در ۱۳۳۰ قانون‏ى را تص‏ويب كرد كه هر يك از مش‏مول‏ين غ‏ا‏يب با پرداخت

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

دکتر جواد حدیدی

بیب‏نى، گفت: نه! من نخوا‏هم مرد، و اين ام‏ر ميدان‏ زنده نگاه خواهد داش‏ت تا روز‏ى ارتش ايران اين‏جا را آزاد نمايند و مرا دست‏گير كن‏ند كه تو شص‏ت هفتاد سال م‏اليات دول‏ت عليه ايران را ن‏پرداخت‏ه‡ى. و چون قادر به پرداخت نخوا‏هم

نوشته‌ای از دکتر محمدامین ریاحی

به یاد شصت سال پیش

دکتر جواد حدیدی

بود سربازان ایران مرا به این درخت خواهند بست و شلاق خواهند زد. و من از شلاق سربازان ایران لذت خواهم برد. در اینجا ناظم بعض در گلوش گرفت و به گریه افتاد ش‏وندگان‏هم به گ‏ریه افتاد‏ند.

در سال ۱۳۱۴ شم‏سى دول‏ت شور‏وى ضمن برنامه تصف‏يه‡ها‏ى استال‏ين‏ى عده‡ا‏ى از آن ايرانيان را بعد از مصاد‏رۀ ام‏وال‏شان به ايران راند و در م‏يان آن خانواده‡ها‏ى مظل‏وم س‏تم‏د‏ي‏ده عده‡ا‏ى از م‏ام‏وران و جاس‏وسان خود را ن‏يز به

ايران فرستاد. در سوم شه‏ريور ۱۳۲۰ كه استان‏ها‏ى ش‏مال‏ى ايران را اش‏غال كرد‏ند همان م‏ام‏وران مخف‏ى ناگهان ا‏ني‏فور‏م پوش‏يد‏ند و به اج‏را‏ى برنامه‡ها‏ى شور‏وى و آ‏ز‏ار مرد‏م ب‏ى‏پناه مش‏غ‏ول ش‏د‏ند. پادگان‏ها‏ى نظام‏ى و پاس‏گاه‏ها‏ى انتظام‏ى ايران برچ‏يده شده بود و روس‏ها با ت‏وز‏يع اسلحه م‏يان عش‏ا‏ير و اشرار امن‏يت را از م‏يان برده بودند. روس‏ها بلافاصله بعد از اش‏غال آذربايجان دكان‏ى به نام جمع‏يت آذربايجان به دست على ش‏ي‏ستر‏ى گش‏و‏ند و روزنامه‡ى به دو زبان با هدف تج‏ز‏يه آذربايجان به راه انداخت‏ند.

ان‏دك‏ى بعد دول‏ت مرح‏وم ذ‏ك‏ا‏ الملك فروغ‏ى پيمان

محمد ناظم حسینیان

در اين‏جا ذ‏كر خاط‏ره‡ا‏ى از يك قهرمان شه‏يد گمنام را ب‏جا مى‏دان‏م. در تاب‏ستان ۲۴ دانه‏ش‏ج‏ى دانش‏كده اد‏ب‏يات تهران بود‏م و با اس‏ف‏نده از تعط‏يلات تاب‏ستاني به خ‏وى رفته بود‏م ي‏كى از همان م‏ام‏وران شر‏ور شور‏وى به نام مص‏طفي در آن ش‏هر از هيچ جنايت‏ى خود‏دار‏ى نم‏ى كرد. بالاخره يك روز جوان‏ى به نام عبدالله باقر‏ى ا‏دم را درم را از آن جنايت‏كار

گرفت و در مقابل ك‏م‏اندان‏ى روس‏ها در ميدان م‏رك‏زى ش‏هر س‏ينهٔ آن جاس‏وس مغ‏رور را در‏يد و د‏وان د‏وان به ش‏ه‏ربان‏ى پناه برد و بازداش‏ت گر‏دي‏د. اين حادث‏ه به‡نهٔ ج‏دي‏دى به دست روس‏ها داد كه در راد‏يو‡ها‏ى مس‏كو و پاكو و روزنامه‡ها‏ى حزب ت‏وده در تهران تب‏ليغات و ح‏م‏لات وس‏يع‏ى بر ضد دول‏ت ايران به راه انداز‏د. همه مردم ن‏گران س‏رن‏وش‏ت هم‏ش‏ه‏رى ش‏جاع خود بودند. از تهران س‏ه‏يد امان‏الله م‏ه‏ان‏ب‏ا‏ى (كه گ‏ويا و‏يزر كش‏ور بود) به خ‏وى آمد و در شور‏ا‏ى روس‡ا‏ى ادار‏ات ش‏هر نظ‏ر دول‏ت را اب‏لاغ كرد كه چ‏اره‡ا‏ى ن‏يس‏ت بالاخره اين جام زهر را بايد نوش‏يد و در خاطر حفظ ايران اين قهرمان ش‏جاع را به حكم داد‏گاه ف‏دا كرد. روز ۲۴/۱۶ آن جوان ش‏جاع در كنار ش‏هر ت‏يران‏باران شد. در سو‏گ آن جوان مظل‏وم همان روز قطع‏ه‡ا‏ى سر‏وم كه در خ‏وى د‏ست به دست مى‌گشت و در جم‏وعه «در راه ن‏جات آذربايجان» چاپ اس‏ف‏ند ۱۳۲۵ ص‏ص ۴۲ – ۴۳ شد‏ه است از آن ج‏مله:

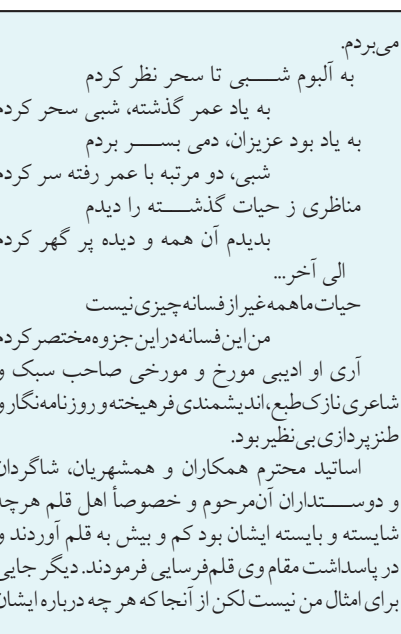
است اين دو بي‏ت:

در ره عش‏ق وطن خون‏ين كفن ب‏اي‏ست بود ش‏ام‏د ما اين شه‏يد پا‏ى جان اف‏ش‏ان ما عش‏ق مغ‏ر‏وان‏ه‡ى مى‏گو‏يد در اين سو‏دا ب‏ل‏ند كشتهٔ ما‏ين و گر خواه‏ى ب‏ي‏سا ميدان ما و با بلند ش‏دن صد‡ا‏ى ت‏يرا ه‡ا‏ى صد‡ا‏ى و زار‏ى مردم ش‏هر را فرا گرفت. هم‏گان س‏ياه‏پ‏وش ش‏د‏ند و عز‡ا‏ى خام‏وش ع‏مو‏م‡ى تا م‏ام‏ها ادامه داش‏ت.

در همان روز‏ها، روس‏ها تشكيل فرقهٔ د‏مو‏كر‏ات و برنامه‡ها‏ى عم‏ل‏ى برا‏ى تج‏ز‏يهٔ آذربايجان را آغاز كرده بودند. اقدام‏ات آنها به قدر‏ى آش‏كارا و گ‏س‏ت‏اخ‏نه بود كه ك‏سى در جز‏ئ‏يات ماج‏را ترد‏ي‏دى ن‏داش‏ت چ‏نگال خون‏ين روس‏يهٔ استال‏ين‏ى همه جا ع‏يان بود. چه در همان روز‏ها در مط‏ب‏وعات و چه بعدها در اين ش‏ص‏ت‏سال در كتاب‏ها بيان شده است و اخ‏يرا ن‏يز با ه‏م‏ت مح‏قق دل آگاه آقا‏ى كا‏وه مي‏ش‏د‏ن‏د بر ف‏شار خود بر ايران مى‏اف‏ز‏ود‏ند. از سال ۱۳۲۲

از آن س‏و ج‏يه‡ها‏ى جنگ روز ب‏ه روز به ن‏فع مت‏غ‏ي‏ن تح‏ول مى‏يا‏فت و هر چه روس‏ها ق‏و‏ى تر و ا‏م‏ب‏لواتر مى‏شد‏ن‏د بر ف‏شار خود بر ايران مى‏اف‏ز‏ود‏ند. از سال ۱۳۲۲ ايران فرستاد. در سوم شه‏ريور ۱۳۲۰ كه استان‏ها‏ى ش‏مال‏ى ايران را اش‏غال كرد‏ند همان م‏ام‏وران مخف‏ى ناگهان ا‏ني‏فور‏م پوش‏يد‏ند و به اج‏را‏ى برنامه‡ها‏ى شور‏وى و آ‏ز‏ار مرد‏م ب‏ى‏پناه مش‏غ‏ول ش‏د‏ند. پادگان‏ها‏ى نظام‏ى و پاس‏گاه‏ها‏ى انتظام‏ى ايران برچ‏يده شده بود و روس‏ها با ت‏وز‏يع اسلحه م‏يان عش‏ا‏ير و اشرار امن‏يت را از م‏يان برده بودند. روس‏ها بلافاصله بعد از اش‏غال آذربايجان دكان‏ى به نام جمع‏يت آذربايجان به دست على ش‏ي‏ستر‏ى گش‏و‏ند و روزنامه‡ى به دو زبان با هدف تج‏ز‏يه آذربايجان به راه انداخت‏ند.

آن‏چه به ي‏اد مى‏آ‏رد در ماج‏س‏را‏ى آذربايجان و در مقاومت در برابر نقش‏ه‡ها‏ى روس‏ها تما‏م طب‏قات مردم ايران ي‏ك‏دل و ي‏ك‏زبان بودند. در همه جا‏ى د‏نيا چ‏نين است

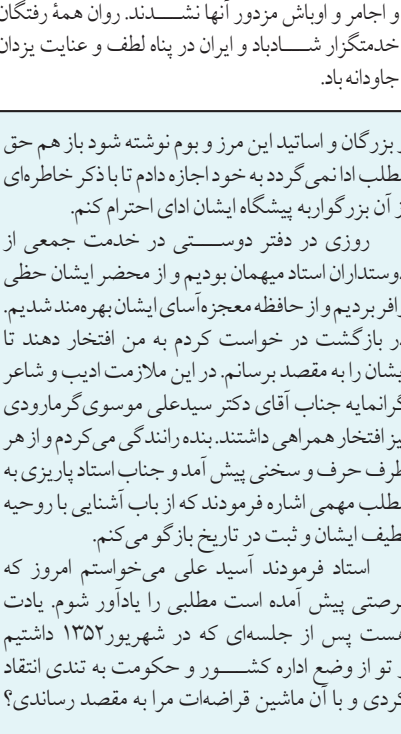

كه اح‏زاب و سياست‏مداران اگر هم در م‏وق‏ع ع‏اد‏ى در‏بارهٔ نحوهٔ اداره كش‏ور خود اخ‏تلاف نظ‏ر‏ها‏ي‏ى دار‏ند، اما وق‏ت‏ى يك دول‏ت خار‏ج‏ى ح‏مله مى‏ك‏ند و قصد تج‏ز‏يهٔ ق‏س‏م‏تى از سر‏زم‏ين را دارد و ت‏م‏ا‏م‏يت ا‏رض‏ى كش‏ور مط‏رح است هم‏گان اخ‏تلاف‏ها را كنار مى‏گذار‏ند و به ا‏جم‏اع مى‏رس‏ند و مثل يك تن واحد برابر دش‏من مى‏اي‏ست‏ند و مى‏ج‏نگ‏ند.

در برابر اش‏غال ايران در سوم شه‏ريور ۱۳۲۰ و نقش‏ۀ روس‏ها برا‏ى تج‏ز‏يه آذربايجان، از روز اول تا آخر م‏لت ايران به ص‏ورت ي‏ك‏پ‏ا‏رچه از پ‏ير و جوان و از ز‏م‏انداران تا افراد ع‏اد‏ى پا‏يدارى ور‏ز‏يد‏ند. و همه ز‏م‏انداران مش‏ول ن‏يز دا‏ند‏ند. در آغاز كار دول‏ت ذ‏ك‏ا‏المل‏ك فروغ‏ى در پ‏يمان سه ج‏انب‏ه اش‏غال‏گران را مت‏ع‏هد به تخ‏ليه ايران در پ‏ا‏ين جنگ ن‏مود. در م‏رح‏لهٔ بعد مجلس چ‏هار‏ده‏م دو پ‏يش‏ن‏هاد اساس‏ى و ح‏يات‏ى دك‏تر مص‏دق را تص‏ويب كرد كه اول‏ا در طول اش‏غال ايران انتخابات مجلس ان‏جام ن‏گ‏ير‏د و ث‏انيا‏ت‏ى مدت اش‏غال هيچ‏گونه مذاكر‏ا‏ى در‏باره نف‏ت ان‏جام ن‏پذ‏ير‏د. وق‏ت‏ى گ‏س‏ت‏اخ‏ى روس‏ها بالا گرفت دول‏ت ايران به شور‏ا‏ى امن‏يت شك‏ا‏يت كرد و رؤ‏س‡ا‏ى هي‏ئت‏ها‏ى نما‏ين‏د‏گ‏ى ايران در آن ش‏ش‏ورا (ت‏ق‏ى‏زاده) در ل‏ند‏ن و ح‏س‏ين علاء در ن‏ي‏وي‏رك) با د‏ي‏پ‏لم‏اس‏ى ص‏حيح توط‏ئه روس‏ها و م‏ظل‏وم‏يت ايران را به گوش ج‏ه‏انيان رسان‏يد‏ند. در پ‏ا‏ين ماج‏را هم ق‏وام السل‏طن‏ه با اس‏ف‏نده از مص‏ويات مجلس چ‏هار‏ده‏م و با تد‏ا‏ير و باز‏ى‏ها‏ى ه‏وش‏م‏ندانهٔ سياس‏ى خود پ‏وزه استال‏ين را به خ‏اك م‏ال‏يد و دوست و دش‏من را ح‏يران ه‏وش ا‏يراني و شا‏يست‏گ‏ى سياس‏ى خود كرد. روش آن سياست‏دار ه‏وش‏مند م‏ح‏ر‏ب چ‏نان بود كه نه تنها استال‏ين را اغ‏فال كرد بلكه در ايران ن‏يز اين اش‏ت‏باه در ا‏ذه‡ان جا‏ى گرفته بود كه او را روس‏ها آور‏ده‡اند و در تج‏ز‏يهٔ آذربايجان ه‏م‏د‏ست روس‏ها‏ست. وجود عن‏صر م‏رم‏وز خ‏ط‏رنا‏ك‏ى مثل مظ‏فر في‏روز در كنار او هم اين تص‏ور را ق‏وت مى‏بخ‏ش‏د. من دانش‏ج‏وى ساده‡ل

ب‏ى خ‏بر از پشت ص‏حن‏ۀ سياست كه ظ‏واهر كار را مى‏دي‏دم ح‏تى بعد از ن‏جات آذربايجان تحت تا‏ث‏ير جؤ آن روز م‏ق‏الات بسي‏ارى در روزنامهٔ اخ‏تر ش‏مال ت‏بر‏يز عليه ق‏وام السل‏طن‏ه منتشر كرد‏م و نص‏ا‏يح و اس‏ت‏دلال‏ها‏ى اس‏تاد‏م دك‏تر رض‏ا‏ده ش‏فق كه به وطن‏پرست‏ى او م‏عتقد بود و هم‏راش‏ به مس‏كو رفته بود و اش‏كه‡ا‏ى ش‏ب‏انهٔ او را در س‏اعات نام‏يد‏ى از حل رض‏ا‏يت‏بخ‏ش مس‏ئ‏له دي‏ده بود و از سياست او خ‏بر داش‏ت قائ‏م نم‏ى‏ك‏رد. در ا‏ي‏سن فرص‏ت در روز‏ها‏ى اخ‏ر ع‏مر‏م از نوش‏تن آن م‏ق‏الات اس‏ت‏غ‏فار مى‏كن‏م و به روان او در‏ود مى‏فرس‏تم.

م‏جم‏وع ج‏ريان در تاريخ ا‏ي‏س‏ران به عنوان ف‏صول درخ‏شان يك ح‏ما‏سهٔ ب‏زرگ با‏قى خواهد ماند و البته ع‏ام‏ل اص‏لى پ‏يرو‏ز‏ى ايران ب‏يش از همه پا‏يدارى و وطن‏پرست‏ى مردم ع‏ز‏يز آذربايجان بود كه هرگز و در هر م‏رح‏له در اراده مردانه آنها ق‏ت‏وى راه ن‏ي‏افت و تس‏ليم ف‏شار ب‏يگانه و اج‏ام‏ر و ا‏وي‏اش مز‏دور آنها نش‏د‏ند. روان همهٔ رف‏ت‏گان خدم‏ت‏گ‏زار ش‏ه‏س‏ا‏د‏اب و ايران در پناه لطف و عنا‏يت ي‏زدان جا‏ودانه باد.

چهارشنبه ۲۶فروردین ۱۳۹۴ – سال هشتادونهم-شماره ۲۴۱۲

اخبارات ویژه فرهنگ تاریخ وتمدن ایران وجهان/۲۱۶

محمد جواد سالمی پاریزی

باید دکتر باستانی پاریزی –۳

پاریزی نویسی

و سپس حرکت نهایی و اوج آن حکومت و در ادامه چگونگی علل و نقش شخصیت‌ها و سایر عوامل طبیعی و غیره مؤثر در سقوط و زوال آن حکومت را ذکر کرده‌اند. از سلسله پادشاه هخامنشیان، کوروش هخامنشی تا آخرین پادشاه آن داریوش سوم، از اولین پادشاه ساسانیان، اردشیر بابکان، تا بزرگدر سوم، از خاندان رویگاران صفاری و اولین حاکم آن یعقوب لیث ثـمـا آخرین پادشاهه این خاندان، خلفایان احمد در مورد مغزل بزرگ سلجوقی آغازدهنده حکومت و پادشاهی سلجوقیان و نیز در خصوص شاه اسماعیل اول، شکل‌دهنده حکومت صفویان تا آخرین فرد این سلسله، یعنی شاه سلطان‌حسین صفوی و همچنین از آغامحمد خان قاجار و آخرین پادشاهه این خاندانه، احمد شـاهـ قاجار عنوان کرده‌اند که چون در این مقال درج کلیه مطالب امکان نداشته‌بود اکتفا به مواردی می‌گردد که مرتبط با تاریخ کرمان بوده‌وشاهزادگان آن به نحوی تأثیر مؤثری در آن داشته‌اند. «روزی که کوروش هخامنشی با به سارد گذشت، خود یک‌کالپا در میدان جنگ می‌جنگید و چون ابـیـش کشته شد و او در جنگ اینچنین پیاده ماند، مداری از سرداران وقارارش که واقعاً ایمان به فداکاری کوروش داشت، پیش‌آمد و اسب خود را تسلیم کوروش کرد. این بزرگ‌ترین فداکاری در یک جنگ است. اما قریب ۲۰۰ سال بعد، روزی که دارای سوم به جنگ اسکندر می‌رفت، آفت‌ل‌رز و زیور همه را خود و زنانش بود که اسکندر به سربازان خود رود کرد و گفت: بروید و این زینت‌ها را از این زنان بگیری. چنانچه می‌دانید عاقبت کوروش در دست تو در آن سرداران مغرب وفادار خود کشته شد. نه تو دشمن» «روزی که اردشیر بابکان به طرف استخر می‌رفت، خودش بود و زینش که او را بر تنک اسب خود نشاند، بود اما روزی که بزرگدر سوم را بر اعراب می‌گریخت» آنچه گوهر ورزبـه و سـمـیـنه دشت برگفت که با سپران و زنان خود و هزار طـراب و هزار سگبان و هزار یوزبان و هزار بازیار به اصفهان و سپس به کرمان رفت» «شکریا مغزل بزرگ سلجوقی روزی که تیشاور را گشودند کافور‌هایی را که در خانه مردم دیدند نمک پنداشتند و می‌گفتند این نمک چقدر تلخ است و مغزل سوم روزی که به میدان جنگ دشمن رفت، چنان مست بود که از مستی گریزی را که می‌یادست بر سر دشمن بگوید، بر پای اسب خود، یعنی در واقع بر سر خود بگوید.»^۱

آسیاب هفت‌سنگ دومین کتاب از هفت‌های استاد است. که اولین تاریخ‌نـشـسـر آن در سال ۱۲۵۲ بوده. آسیاب هفت‌سنگ مشتمل بر ۹ فصل است. سر آغاز آن با مقدمه‌ای که با خط خوش استاد است تحریر یافته است. استاد در این مقدمه نوشته: «سنگ روستی سنگ» به یاد رسید، آسیابی که آسیابان گفتان توت توت امروز زبانی را بر گردان و چهار روز دیگر با آن تـکـنـت آرد شود. زاهد گفت: من مردی شناسادم. مرا از نوبت گفتن گیر و گندم را آرد کن و گر نه ممکن است به درگاه خاتم پادشاه ما نرفتم من سنگ آسیاب تو را شود و قصه‌ها به قول دوستی عبور من از گذرگاه تاریخ، عبور (هابر کراتی) است. یعنی تماس با ریشه تاریخ ندارد، حرف آن دوست صحیح است ولی در سگلاخ و باتلاق تاریخی ما که زیر پای محکم خیلی کم است چـراـی جز جـش و خـیـز و پرتاب نیست در تاریخ ایران باید با افسانه و روایت شاذخیز برداشت تا به مقصد رسید. همان‌طور که به قول آن فرنگی در تابلوهای مینیاتور ایرانی رنگ‌ها خیز برمی‌دارند تا تبدیل به نور شوند. «استاد عنوان کرده که خـاـر حـمـت کـنـد مـهـمـر را همـیـشه می‌گفت هرگ تو البته بعد از صدو بیست سال باید در شب پلدا خرمی که تا صبح زانو‏ی پاشنگوی تکیـر و مـتـکـر باـشـی به خـاطـر این همه حرف راست و دوزخ به تن اسم تاریخ پشت سر مردم زده‌ای، استاد در مقاله‏ی تاریخی «به عبرت نظر کن به آل مظفر» از سرگذشت سلسله‌های ایرانی در ماجراهای تاریخی مشابهی بوده‌اند مواردی را ذکر و عنوان کرده‌اند. ۱۲ هجری چاپ پنجم آسیابی هفت سنگ سال ۱۳۶۶ استاد پاریزی و ۲۴ ص ۱۶۲.

روز بعد دستگیر و زندانی شدی. دلهره داشتیم که یک وقت تصور نکرده باشی من حرفی زده باشم که باعث گرفتاری تو شده باشد. استاد گرامرودی فرمودند والله چنین تصوری در ذهن من هم به خطور نکرده است چه رسد که چنین ظن و گمانی به شما داشته باشم آنها تنها ل من بودند و ما دستگیر کردند. استاد باستانی فرمودند چون فکر کردم شاید چنین گمانی بوده باشد یادآور شدم تا رفع ابهام شود و سپس برای موفقیت دکتر گرامرودی دعا کردند و کارهای ایشان را ستودند.استاد سیدعلی گرامرودی در ششم شهریور ۱۳۵۲ دستگیر و زندانی شدند و همزمان با پیروزی انقلاب در سال ۱۳۵۷ آزاد گردیدند. خاوندان ایشان را حفظ فرماید انشاءالله. مطلب دیگری که از ایشان سؤال کردم زمان و مکان سرودن شعر زیبای «یاد آن شب که صبا بر سر ما گل می‌ریخت» بود که یکی از اشعار لطیف، به یادماندنی و بسیار زیبایی ادبیات معاصر فارسی است و اکثر ایرانیان آنرا شنیده و از حفظ دارند. ایشان فرمودند این شعر

سید محمدرضا فاطمی – لندن

شرح

ادامه از صفحه اول

در زمینه احقاق حق بانوان و ارتقای سطح علمی و فرهنگی آنان تلاش بسیار کرد و چهره شاخصی یافت. پس از تشکیل «حزب زنان ایران» در سال ۱۳۲۲ش (که سال بعد به شورای زنان ایران تغییر نام داد)، به عنوان عضو دبیرخانه و منشی آن انتخاب شد (قومی، ص ۱۶۹). در سال ۱۳۲۳ش، از طرف حزب، برای سخنرانی، به ترکیه سفر کرد. در سال ۱۳۲۴ش، نخستین شماره مجله حزب را، با همکاری زهرا خانلری، فروغ حکمت، سیمین دانشور، ژاله و هاجر تربیت، منتشر کرد. در همین سال، همراه صفیه فیروز، از سوی شورای زنان برای شرکت در کنگره «زن و صلح» به پاریس سفر کرد. در سال ۱۳۲۵ش به ریاست هیئت مدیره انجمن معاونت عمومی زنان شهر تهران رسید و به عضویت کمیته مرکزی سازمان زنان ایران و جمعیت شیر و خورشید سرخ بانوان ایران درآمد (میر انصاری، ج ۵، ص ۳۴۸). سلسله مقالات او، که با عنوان «مقام زن در ادبیات و اجتماع» در مجلات مهر و ایران امروز، از ۱۳۱۵ تا ۱۳۱۹ ش، به چاپ رسید، معرف دیدگاه او راجع به نقش و جایگاه زنان نویسنده در تاریخ ادبیات است. مقالات تحلیلی و تطبیقی او درباره نقش زنان در هنر و ادبیات جهان بخش مهمی از نوشته‌های او را تشکیل می‌دهد و با نقش اجتماعی او، به عنوان یک فعال حقوق زنان، همخوانی دارد.

بخش عمده‌ای از وقت فاطمه سیاح به تدریس می‌گذشت. او معلمی «جدی و پرکار بود، و با دانشجویان تا آن حد کار می‌کرد که اطمینان باید دیگر مشکلی نداشتند، و آنها را تا آن اندازه راهنمایی می‌کرد که بتوانند در زمینه تخصصشان رساله و مقاله بنویسند» (آرین‌پور، ص ۱۷۵ - ۱۷۶). در مقام استاد، دانشجویانی پرورده که بسیاری از آنها چهره‌های نام‌آوری شدند؛ از جمله می‌توان به سیمین دانشور اشاره کرد که رساله دکتری خود را، با عنوان «علم الجمال و جمال در ادبیات فارسی تا قرن هفتم هجری»، با او گذراند و پس از مرگ او، با بدیع الزمان فروزانفر به پایان رساند (دانشور، ص ۹۳۶). دانشور درباره او می‌گوید: «خانم سیاح را من [از دیگر استادان دانشکده ادبیات] مستثنی می‌کنم، پنج‌سال زیر دستش کار می‌کردم، هر چه کردم مدیون اویم، هر چه هستم مدیون اویم، اولین قصه‌ای که نوشتم برای او خواندم... گفت تو دانشمند نشو، دکترای ادبیات نگیر، قصه دیگران را نگو بگذار قصه ترا بگویند» (همان، ص ۹۷۸).

سیاح فعالیت ادبی خود را با نوشتن مقاله برای نشریات فرهنگی شروع کرد و تا پایان عمر ادامه داد. با انتشار ماهنامه ادبی پیام نو (۱۳۳۳ش)، به اهتمام انجمن روابط فرهنگی ایران و شوروی، به عضویت هیئت تحریریه آن درآمد و مقالات متعددی در آن به چاپ رساند. سیاح را می‌توان از جمله نخستین منتقدان ایرانی دانست که به مبادی و اساس نقد جدید توجه نشان داده‌اند. در دوره حیاتش «تنها

کسی است که می‌توان او را به معنای اخص» «منتقد ادبی» دانست (دهقانی، ص ۲۹۲). هم از این روست که در «نخستین کنگره نویسندگان ایران» (۱۳۲۵ش) سخنرانی خود را، با عنوان «وظیفه انتقاد در ادبیات» به معرفی «نقد ادبی» و اهمیت آن در پیشرفت ادبیات اختصاص داد.

مقالات ادبی او را می‌توان به چند دسته تقسیم کرد: نوشته‌هایی در تاریخ ادبیات، مثل مقالاتی که درباره شاهنامه و فردوسی نوشته شده است و از نظر ادبیات تطبیقی نیز حائز اهمیت است. این مقالات، که از قلم آشنایی او با ادبیات کهن فارسی حکایت

فاطمه سیاح

دارد، «تماماً متکی بر اقوال و آثار مستشرقان فرنگ [البته با نگاهی انتقادی به دست‌آورد آنها] است و اثری از مراجعه نویسنده به منابع فارسی در آنها دیده نمی‌شود» (همان، ص ۲۹۳). ظاهراً سیاح با زبان فارسی آشنایی کامل نداشت و مقالات خود را به زبان روسی می‌نوشت. بعد کسانی آن را به فارسی بر می‌گردانیدند (آرین‌پور، ص ۱۷۵؛ سبجانی، ص ۴۹).

اما یکی از شاگردانش می‌گوید: «فارسی را که به زبان پدریش بود و به عنوان هفتمین زبان، آموخته بود، اندکی با لهجه، ولی در سست و پاکیزه، حرف می‌زد» (هروی، ص ۶۸) به هر حال، روش شناسی او در این مقالات نشانه سعی در یافتن راه تازه‌ای برای بررسی ادبیات کلاسیک است. به همین سبب است که، برای قضاوت درباره آثار و افکار شاعران، به وقایع تاریخی - اقتصادی زمانه تألیف اثر اهمیت خاصی می‌دهد، و می‌کوشد تا آن را با توجه به مقتضیات اجتماعی بررسی کند.

او نخستین منتقد ایرانی است که به شکلی

نظام‌یافته درباره تاریخ‌طوررمان و سبک‌نویسندگانی چون بالزاک، داستایفسکی، پوشکین و چخوف به بحث و ارائه نظر پرداخته است. نوشته‌هایش درباره شخصیت‌های ادبی برجسته جهان نشان‌دهنده دانش گسترده او درباره رمان‌نویسی و مکتب‌های ادبی است.

نخستین مقاله‌ای که در ایران منتشر کرد، «کیفیت رمان» (روزنامه ایران، بهمن ۱۳۱۲ش)، «حاکای از معرفتی همه جانبه و کمیاب در عهد خویش است» (سپانلو، ص ۲۶۵). سیاح این مقاله را در پاسخ به نظر سید احمد کسروی نوشت. او، در مجله

درباره فاطمه سیاح

اولین بانوی استاد

پیمان، رمان نویسی را «دروغ پردازی و افسانه‌بافی» خوانده، نوشتن و خواندن آن را تباه ساختن عمر دانسته و رای به پاره کردن و سوزاندن رمان داده بود و تنها برخی از رمان‌های تاریخی را، به سبب نقشی که می‌توانند در برانگیختن غرور ملی داشته باشند، مستثنی کرده بود (کسروی، ص ۸۷).

سیاح، ضمن نشان دادن کم‌دانشی کسروی از تاریخ رمان اروپایی، کوشید تا او را متوجه جنبه تخیلی رمان کند: «هرگاه بخواهیم در حقیقت دوستی این همه مبالغه به خرج دهیم، باید از صنایع مستظرفه چشم‌پوشیم، چه صنعت [هنر] هرگز ترسیم حقیقی طبیعت نبوده و نخواهد بود». اگر چنین باشد «ادبیات را باید براندازیم و تاریخ را به جای آن بگذاریم... اما نیک که بنگریم، در می‌یابیم تاریخ نیز از حقیقت صرف عاری است و دلایل آنکه هر مورخی قضایای تاریخی را به نوع دیگری بیان کرده است» (سیاح، ص ۲۴۶). در چند اظهار نظر کوتاه درباره ادبیات معاصر ایران، رمان و نمایشنامه را انواع ادبی روزگار نو می‌داند و آرزو می‌کند که ادبیات فارسی در این زمینه هم، مثل شعر، رونقی یابد (همان، ص ۲۵۳). علل ضعف نثر نوین فارسی را بر می‌شمارد و راه پیشرفت آن را منوط به تلاش نویسندگان برای مشاهده عینی و واقع‌گرایانه زندگی، از دیدگاهی تازه، می‌داند. از همین رو، بر آن است که وظیفه نقد ادبی ایجاد «وسیله بسط و توسعه رئالیسم» است (همان، ص ۲۷۶).

تاکید بر وظیفه اجتماعی ادبیات «به عنوان عامل تعلیم و تربیت جامعه» به تدریج سبب شد که او را منتقدی عقیدتی بشناسند. در مقالاتی که پیش از سال ۱۳۲۰ش نوشته است شاهد سعه صدر بیشتری در پذیرش استقلال ادبیات از اجتماعاتیم. از جمله در مقاله‌ای درباره مادام دو استال (۱۷۶۶ - ۱۸۱۷ م)، بانوی نویسنده فرانسوی، می‌گوید: او ارتباط تکامل ادبی با تکامل اقتصادی را زیاد ساده و مختصر گرفته است. حال آن که ابداع ادبی رابطه پیچیده‌ای با مجموع اوضاع اجتماعی عصر پیدایش خود دارد (همان، ص ۹۶)، اما به تدریج از رئالیسم

سوسیالیستی، به عنوان پیشروترین دیدگاه در هر دو زمینه خلاقیت و نقد ادبی، ستایش می‌کرد؛ و از آن به عنوان مترقی‌ترین شیوه ادبی معاصر نام می‌برد و آن را «مرحله نوین تکامل رئالیسم سده نوزدهم اروپا» می‌دانست (همان، ص ۲۷۵). به طوری که مقاله او درباره شولوخوف را می‌توان نمونه‌ای از یک نوشته سفارشی در تبلیغ «رئالیسم سوسیالیستی» دانست. سیاح فریخته محیط ادبی - اجتماعی شوروی بود و، متأثر از منتقدانی چون بلینسکی، چرنیشفسکی و نظریه پردازان حزبی، نگرشی تاریخی و جامعه‌شناختی نسبت به ادبیات داشت. برای ادبیات به عنوان یک «عامل مهم اجتماعی» وظیفه‌ای جز «خدمت به جامعه و خلق» قائل نبود، و همواره معتقد به هدایت ادبیات به سمت اخلاق و واقع‌گرایی بود. سخن او در مقاله «وظیفه انتقاد در ادبیات» می‌توان بیانیه نقدی اقتدارگرایانه دانست. نوع برتر نقد از نظر سیاح «انتقاد انتظامی» است که «قواعد و اصول و هدف‌هایی را وضع می‌کند باید مجموع ادبیات از آن تبعیت نماید» (همان، ص ۲۷۰). آراء سیاح، با وجود قابلیت‌های او به عنوان منتقد ادبی، توجه چندانی برنمیگذاشت. علت آن شاید کوتاهی عمر ادبی او بوده است. عمده وقت او به تدریس گذشت و مجموع مقالاتش از چند صد صفحه تجاوز نکرد. نکته دیگر اینکه «افکار و تربیت سوسیالیستی» و دانش ادبی اروپایی او، در کنار اطلاع اندک از ادبیات کهن فارسی (دهقانی، ص ۲۹۲ - ۲۹۳). در جامعه ادبی ایران، که عمدتاً درگیر تبع در متون کهن بود، بازتابی نیافت. اما شاید بتوان مهم‌ترین علت را در بی‌توجهی فرهنگ ایرانی به نقد، که نشانه پویایی جامعه است، جستجو کرد.

آثار سیاح عبارت است از: ۱. رساله دکتری درباره آنا تول فرانسه؛ ۲. تالیف کتاب روسی برای دبیرستان به سفارش وزارت فرهنگ، با همکاری مهری آهی و گیلده برآندت، استاد دانشگاه تهران (باکو - تهران، ۱۳۲۴ش)؛ ۳. تاریخ ادبیات روسی، که قرار بود جزو انتشارات دانشگاه تهران چاپ شود. اما پس از مرگ سیاح، جلد اول تاریخ ادبیات روس به قلم سعید نفیسی در ۱۳۴۴ش منتشر شد. شاید پس از فقدان سیاح، دانشگاه تالیف، یا تکمیل این کتاب را بر عهده نفیسی، دوست نزدیک سیاح، گذاشته باشد (گلبن، همان، ص پنجاه و یک)؛ ۴. یادداشت‌هایی نیز برای نگارش کتاب «سنجش ادبیات زبان‌های خارجه» ناتمام ماند؛ ۵. مقالاتی که در مجلات ایران نوشت و، به همت محمد گلبن، در کتاب نقد و سیاحت (۱۳۵۴ش) گردآوری شده است.

فاطمه سیاح، که بیش از پانزده سال از بیماری قند و عوارض قلبی رنج می‌برد، در آبان ماه ۱۳۲۶ برای معالجه به فرانسه و سویس رفت. در ۲۵ دی به ایران بازگشت و به تدریس مشغول شد، اما در ۱۳ اسفند ۱۳۲۶، در سن چهل و پنج سالگی، بر اثر سکته قلبی درگذشت و در گورستان ابن‌بابویه به خاک سپرده شد. (گلبن، «سال شمار زندگی دکتر فاطمه سیاح»، ص پنج).

کشور ایران به نحو مقتضی برای استفاده اساتید، دانشجویان و دانش‌پژوهان اهدا گردد و با توجه به اینکه اجداد شادروان دکتر علی‌اکبر سیاسی اهل یزد بودند، از این‌رو وراثت متوفی با مذاکراتی که با یکدیگر و با جناب آقای ایرج افشار نمودند، تصمیم گرفتند، به منظور اجرای منویات آن مرحوم، با نمایندگی آقای دکتر فریدون سیاسی احد از وراثت، کتابخانه مذکور در فوق طبق شرایطی به دانشگاه یزد اهدا گردد.

منبع:

۱- گزارش یک زندگی، دکتر علی‌اکبر سیاسی، چاپ اول، لندن، ۱۳۶۷/۲- کلک، شماره ۵۴ (شهریور ۱۳۷۳)، صص ۳۲۵-۳۲۶. ۲- مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی، شماره پیاپی ۹۳ و ۹۴ سال ۱۳۵۵/۴- نادره کاران، ایرج افشار، نشر قطره، ۱۳۸۳/۵- اینترنت

بدنش نیازمند پرستار و هدایت شونده بود. همسر گرامی و فرزندان او را به جان و دل پرستار بودند و در تهران هم فرزند دیگرش دکتر فریدون سیاسی، اما هنوز خاطره‌های قدیمی‌اش خوب بود و گذشته‌ها را به یاد می‌آورد و از ذکر جمیل دوستانی که به آنها اعتقاد راسخ داشت، خودداری نداشت. چند بار درباره کتاب خاطراتش که به زیر چاپ رفته بود صحبت کرد.»

روح و روانش شاد باد. سرانجام دکتر سیاسی در سال ۱۳۶۸ به ایران برگشت و در خرداد سال ۱۳۶۹ پس از ۹۶ سال عمر با عزت، خوشنامی، سرافرازی و خدمتگزاری درگذشت. اهدای کتابخانه دکتر علی‌اکبر سیاسی چون مرحوم استاد دکتر علی‌اکبر سیاسی در زمان حیاتش به فرزندان خود توصیه نمودند که کتابخانه ایشان با رعایت موازین شرعی و عرفی به یکی از دانشگاه‌های

دکتر سیاسی در بسیاری از فعالیت‌ها، شوراها و جلسه‌های فرهنگی کشور شرکت و عضویت داشت و حتی المقدور از آن‌چه به جانب ابتدال کشیده می‌شد دست می‌کشید. عضو شورای تبلیغات و عضو فرهنگستان ایران و شورای عالی فرهنگ و جز اینها بود.

دکتر سیاسی، ده سال پایانی عمر را در اروپا و آمریکا زندگی می‌کرد و چند بار با همه پیری تحمل جراحی‌های سخت را کرد. او معمولاً در بهار در لوس آنجلس نزد دو پسرش (ایرج و بیژن) بود و ایام دیگر را در لندن نزد دخترش می‌گذراند.

من آخرین بار، در پاییز ۱۳۶۷ در لوس آنجلس دو بار او را در خانه فرزندش بیژن دیدم. دستش را می‌گرفتند و راه می‌بردند. چشمش دیگر نمی‌دید و

دکتر علی اکبر سیاسی زندگی، آثار و خدمات

استاد انصاری

ادب

دکتر برادران شکوهی

در مجلسی به مناسبتی یاد مرحوم استاد عبدالهادی حائری شد و مرا به یاد گذشته‌ها و خاطراتی انداخت که خود طی ماه‌ها همکاری با استاد در دانشگاه مشهد داشتم و هم سال‌هایی که آن استاد فاضل در قید حیات بود. لذا بار دیگر کتاب: «آن چه گذشت...» با تأکید به فصل پانزدهم: «بازگشت به میهن و هویتی دیگر» صفحات ۵۳۶-۵۰۰، بازخوانی نمایم و آن که در این مطلب آمده برداشتی است که بعد از ۳۶ سال از نوشته و نظرات (امید) در رابطه با مطالب آن فصل دارم، که خود شاهد آن بودم.

سال پنجاه و شش بود که به پایمردی دکتر عباس سعیدی سرپرست وقت دانشکده ادبیات و علوم انسانی جهت همکاری با آن دانشکده دعوت شدم. آن سال گروه تاریخ بیش از پنج عضو هیأت علمی نداشت. علیرغم قلیل‌العدده بودن اعضا، گروه پرتشجی بود، همان طوری که فراتر از گروه و دانشکده در شهر و کم‌کم سراسر کشور، آیین حوادث و تشنجاتی بسی بزرگ بود که مقوله‌ای است جداگانه.

در چنین محیط و فضایی که گوش‌ها به زنگ و چشم‌ها به راه بود و هر خبر و آمد و شدی با حساسیت و کنجکاوی خاصی کنکاش و پرس‌وجو می‌شد روزی ضمن صحبت‌های گروهی، خبر از همکاری عضو جدیدی شد که به تازگی، بعد از سال‌ها دوری، به وطن بازگشته و با توجه به سابقه علمی و تحصیلی و تدریس در دانشگاه‌های کانادا و آمریکا با مرتبه دانشیاری پذیرفته شده است و مهم‌تر این که با توصیه و معرفی استادان مسلم و قدر قدرت دانشکده زنده‌یاد دکتر غلامحسین یوسفی و جناب دکتر جلال متینی و استقبال دکتر پرویز آموزگار ریاست وقت دانشگاه، همکاری خود را با گروه تاریخ آغاز می‌کنند. کسانی که دکتر پرویز آموزگار را دیده‌اند گواهی می‌دهند که او «مردی خوش‌برخورد، اجتماعی و بسیار باادب و البته بلندقامت» بود. (آنچه گذشت، ۵۰۴)

فراموش نمی‌کنم که چون همکاری من با دانشکده قطعی شد با اطلاع و اجازه قبلی جهت سپاسگزاری از موافقت دکتر آموزگار با نظر گروه و دانشکده خدمت رسیدم.

با احترام تمام برخورد نمودند چون خواستم مرخص شوم خود ابلاغ انتصاب مرا خواسته و حضوراً تحویل دادند که: «همکار گرامی آقای سیروس برادران شکوهی مربی تمام‌وقت دانشکده ادبیات و علوم انسانی، انتصاب جناب‌عالی را به سمت مربی رسمی در دانشگاه فردوسی صمیمانه تبریک می‌گویم.

توفیق روزافزونتان را در خدمات علمی

دانشگاهی آرزو مندیم. امید است در انجام خدماتی که به جامعه علمی دانشگاه و دانشجویان به عهده گرفته‌اید، پیوسته موفق باشید.»

چنین بود منزلت و مرتبت اجتماعی و علمی استاد متینی و یوسفی و کسانی که استادان بزرگوار را در آن سال‌ها به چشم ندیده باشند، نمی‌توانند اهمیت دعوت و استقبال حضرات را

با یاد مرحوم عبدالهادی حائری نیم قرن تکاپو

چهارم‌سازی‌ها خواهیم کرد.

این چنین روزها و هفته‌ها می‌گذشت، سرانجام انتظار به سرآمد و روزی از طرف دانشکده به جلسه معارفه «امید» دعوت شدیم. در همین جلسه معارفه، دکتر عبدالهادی حائری را خیلی آرام و تودار و به تعبیری سرد و سنگین و سرگران دیدیم. منتظر ارجاع پرونده به گروه بودیم که معلوم شد «امید» با معرفی استادان مسلم دانشکده و موافقت ریاست دانشگاه، با مرتبه و پایه یک دانشیاری استخدام شده‌اند و در واقع طرح پرونده در گروه را دور زده و رأساً اقدام شده است. این امر نه این که بی‌سابقه باشد اما یکی از عوامل تشنج و تنش گروه با مدیر گروه و دانشکده بود که پرونده استخدامی هیأت علمی اصولاً و معمولاً ابتدا بایستی در گروه مطرح و بعد از ملاقات و مصاحبه با متقاضی و مطالعه پرونده و مشاهده کارهای علمی و صحبت‌های حضوری نظر گروه به دانشکده اعلام و دانشکده و

دانشگاه بر مبنای نظرات علمی گروه، فرد متقاضی را قبول یا رد می‌نمود و در صورت قبولی در مورد قسمت‌های اداری و مالی و... مطالعه و اقدام می‌نمود، این مرحله در مورد «امید» معمول نشد و ما اعضای گروه بیشتر از خود «امید» انتظار داشتیم که از گروه دیدار کند و حداقل مراتب را روشن سازد و ملاحظه مرجعیت علمی گروه را مدنظر قرار داده و سیر پرونده استخدامی خود را از طریق گروه آغاز نماید اما معلوم شد: «چون وضع گروه تاریخ بسیار بد بود و سببه امید هم پر زور ناچار او را با رتبه یک دانشیاری او در تاریخ ۷ مرداد ۱۳۵۷ صادر شد» (همان، ۵۰) در جلسه شورای گروه اعضا از «امید» در مورد سوابق کار و چند و چون استخدام از تحقیقات و تألیفاتش، خواستار توضیحاتی شدند «امید» سخت سنگینی نشان داد و به قول خود: «... دو تن عضو هیأت علمی که اهل آذربایجان بودند و از ترکیه مدرک تحصیلی داشتند، به هیچ روی حضور امید را به ویژه با عنوان دانشیاری نمی‌توانستند تحمل کنند زیرا خود هنوز عنوان مربی داشتند. (همان، ص ۵۰) و فرد دیگری بود اهل شیراز که فوق‌لیسانس داشت و بسیار با یکی از اعضای آذربایجانی دوست بود ولی او در حال بیرون رفتن از دانشگاه بود زیرا در ستایش از رضاشاه سخنرانی کرده و دانشجویان را باربار آزرده بود. (همان، ص ۵۰۷) فرد دیگری نیز با درجه فوق‌لیسانس در گروه وجود داشت (۵۰۸)

به هر روی، هیچ یک از آنان «امید» را نمی‌خواستند و چون دانشجویان را می‌شناختند و همزمان میان امید و دانشجویان هیچ گونه پیوند و شناختی وجود نداشت، دست کم برخی از آنان به دانشجویان باورنده بودند که امید از آمریکا آمده و آمریکایی و مأمور سیا است «(۵۰۳) با این پندارها و برداشت‌های امید از اعضا، و با آن سرگرانی در جلسه گروه، زمان تقسیم و انتخاب واحدهای آموزشی نیم‌سال دوم (۵۸-۵۷) رسید... همزمان امید در انتخاب درس‌های خود بسیار یکه‌تازی می‌کرد. با آن که تازه‌وارد بود. اعلام کرد که هیچ کس حق ندارد درس‌های قاجار و مشروطیت را جز امید بدهد، و این خود تحریک‌آمیز بود.» (۵۰۸) رفتار امید، نه تنها ما را امیدوار نساخت، بلکه یکه‌تازی و بی‌اعتنایی به درخواست‌های اعضا که انتظار داشت امید خود این دورزدن‌ها را محکوم و جریان استخدامی خود را از گروه آغاز نماید که تذکری باشد به رفتار بیشتر رؤسای قدرتمند و درباری و تحمیلی رؤسای دانشگاه‌ها تا ملاحظه مرجعیت علمی اعضای گروه‌ها، چنان که امید خود آورده در این که ما «... آذربایجانی و خود مربی بودیم» و «برخی از آنان به دانشجویان باورنده بودند که امید از آمریکا آمده و آمریکایی و مأمور سیا است!!» (آنچه گذشت ۵۰۲)

ادامه دارد

زبانزد/ گیتا کلانکی

«ک»

«کج»

و «رج»

* کبوتر کجا صید شاهین کند؟

* کبوتر می‌رود دانه جمع می‌کند کلاغ می‌آید می‌خورد

* کتابت نیم دیدار است.

* کتاب گفته است مرا به کس نده، آگه دادند واپس نده.

* کتابی نیست که به یک بار خواندن نیرزد.

* کجا بودی سرتاسر هفته، که حساب روزگار از دست در رفته؟

* کجا بوزینه نجاری تواند؟

* کجا خوش است؟ آن جا که دل خوش است.

* کجا داند حال ما سبکباران ساحلها.

* کجا دمساز باشد آب و آتش؟

* کجا دیدی دو تیغ اندر نیامی؟

* کجا رسد خر باری به اسب جولانی؟

* کجا سود دارد به دیوانه پند؟

* کجا گیرد هریسه جای روغن؟

* کج بشین اما راست بگو!

* کج گفتیم، رج آمد!

* کج می‌گوید اما رج می‌گوید!

* کج نشسته است و راست می‌گوید.

* کجلا جمع شوید تا برویم پیش خدا

* یا به ما زلف دهد یا بزند گردن ما

* کجلا از زلف عاریه بدش می‌آید.

* کجلا به موی سر همسایه فخر می‌کند!

* کجلا چه گفت؟ وای سرم!

* کجلا شدم که منت دلاک نکشم!

* کجلا که کلاه از سرش افتاد، از های و هوی

نمی‌ترسد

* کجلا نشو که هر کچلی طالع ندارد.

* کچلی دخترش کم است، داماد خوشگل هم

می‌خواهد!

* کچلی‌اش کم است آواز هم می‌خواند!

* کچلی‌اش کم بود آواز خواندنش هم گرفت!

* کدام ابله بود احمق‌تر از آنک بر زبر استاد دکان گیرد.

* کدام باد بهاری وزید در آفاق

* که باز در عقبش نکبت خزان نیست

* کدام باغ به دیدار دوستان ماند؟

* کدام شوخی است که نصفش جدی نباشد؟

* کدبانو و کدخدا که باهم بسازند، از خاک زر کنند.

* کدخدا را ببین، ده را بچاپ.

* کدخدا را دیده، ده را چاپیده!

* کدخدا رود باید و کدبانو بند.

* کدخدا موش و کدخدا گربه.

* کدخدای ده که مرغابی باشند در آن ده چه

رسوایی باشد.

